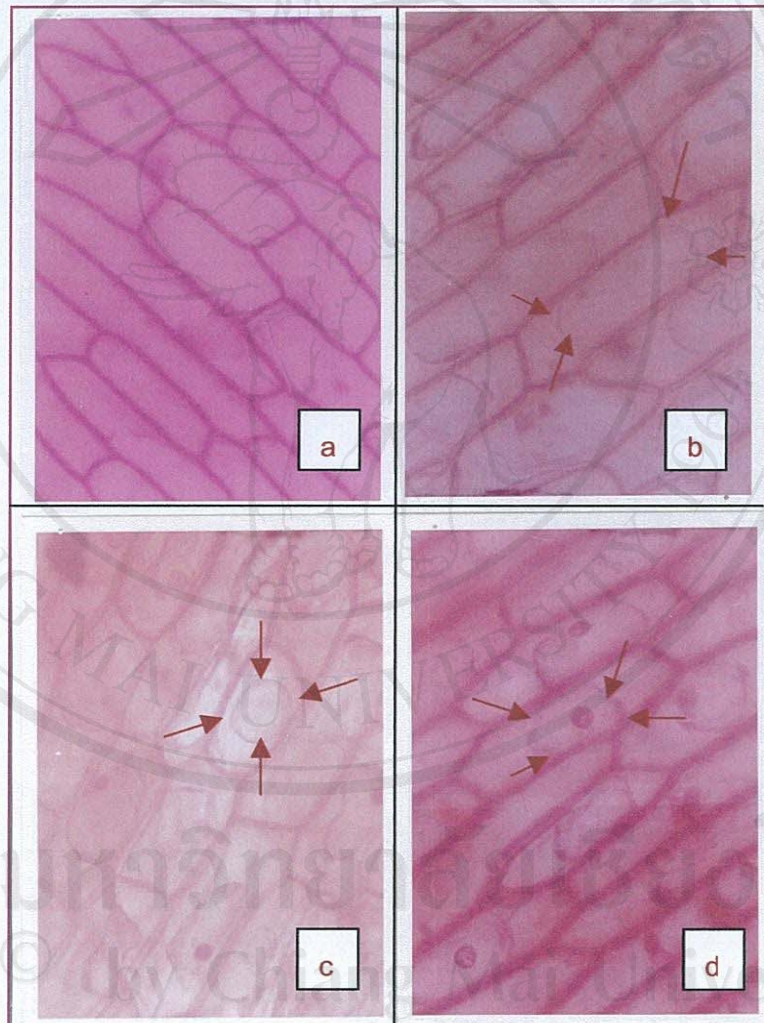

บทที่ 4

ผลการทดลองและวิจารณ์

4.1 การหาระดับความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงและเวลาที่เหมาะสมในการลดความชื้นของหอมหัวใหญ่

4.1.1 การเปลี่ยนแปลงเซลล์ของหอมหัวใหญ่ที่แช่ในสารละลายเกลือแกง

รูป 4.1 Plasmolysis ของเซลล์เยื่อหอมหัวใหญ่ (Epidermal cells of Onion) เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ที่ระดับความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงต่างๆ ที่กำลังขยาย 10 เท่า

4.1 a Epidermal cells of Onion , 0% NaCl (Control)

4.2 b Epidermal cells of Onion , 5% NaCl

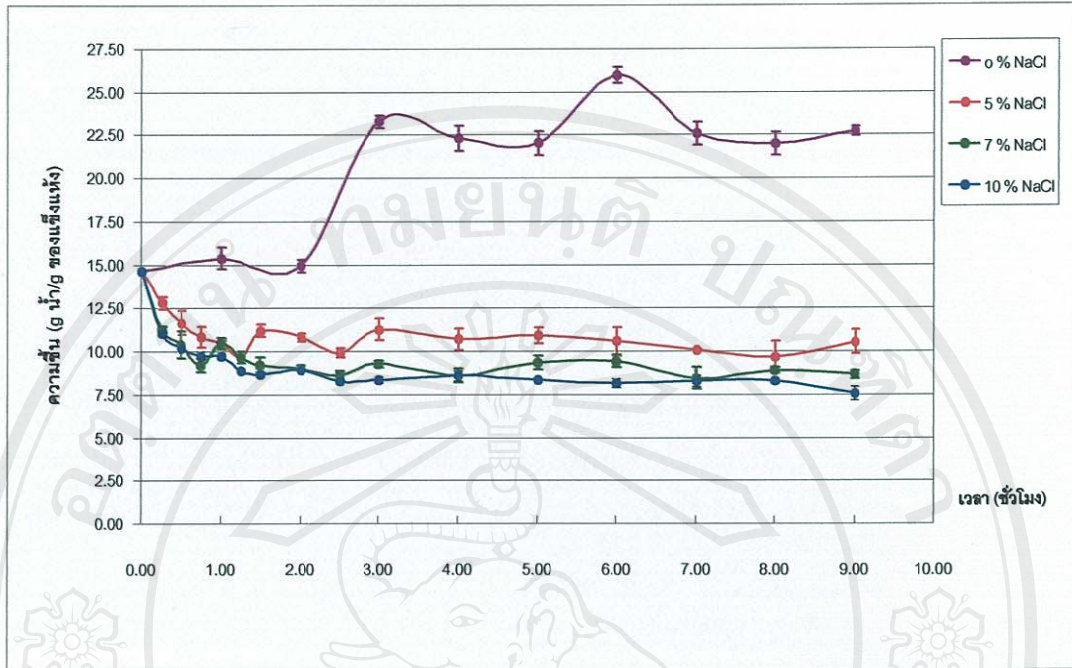
4.3 c Epidermal cells of Onion , 7% NaCl

4.4 d Epidermal cells of Onion ,10% NaCl

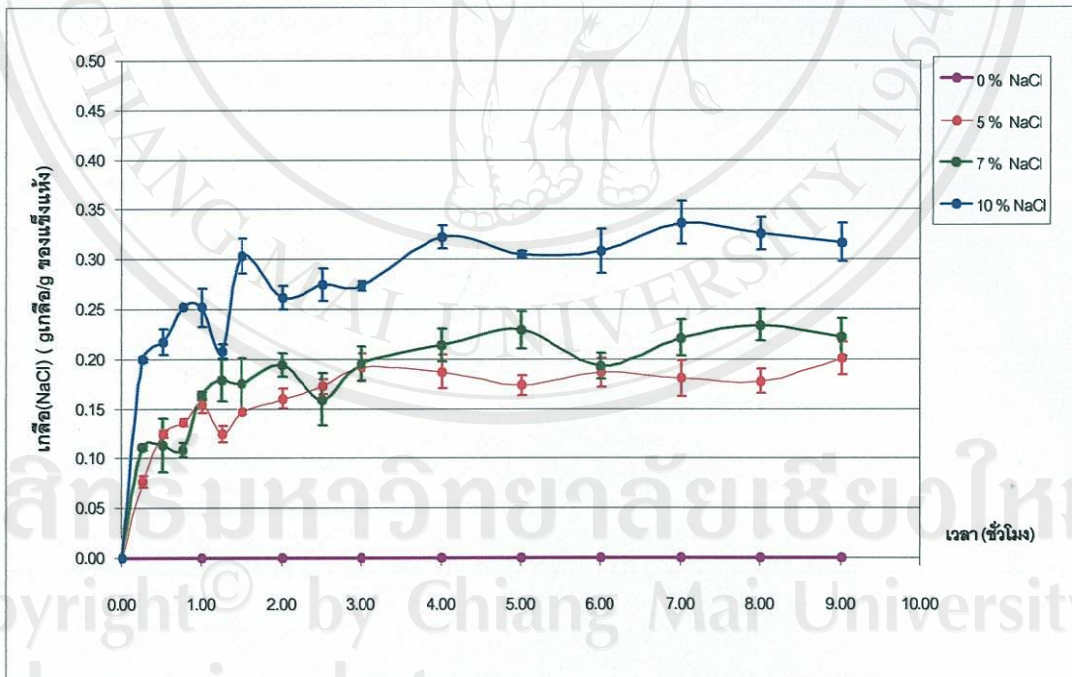
การตัดและย้อมสีเซลล์หอมหัวใหญ่ด้วยสารละลาย 0.1% Neutral Red แสดงในรูป 4.1 จากรูป 4.1 a เซลล์หอมหัวใหญ่ในสภาวะปกติเป็นเหลี่ยม โดยโมเลกุลของสีย้อม Neutral Red ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำสามารถผ่านเยื่อหุ้มเซลล์ได้น้อยจึงปรากฏสีแดงเข้มภายนอกเซลล์ แต่เมื่อนำเซลล์หอมหัวใหญ่มาแช่ในสารละลายเกลือแกง 5%,7%,10% พบว่าเมื่อเซลล์อยู่ในสารละลายเกลือแกง ความเข้มข้นสูง เกลือแกงที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโดยเฉลี่ยประมาณแล้วน้อยกว่า 1 nm ($10 \text{ \AA}$) สามารถผ่านรูผนังเซลล์พืชที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโดยเฉลี่ยประมาณ 3.5 nm ($35 \text{ \AA}$) (Mauro *et al.*, 2002) การแพร่ของเกลือแกงเข้าไปในเซลล์หอมหัวใหญ่ทำให้ความเข้มข้นของเกลือแกงในเซลล์เพิ่มมากขึ้น เซลล์จึงปรับสภาวะเพื่อให้ความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงภายในและภายนอกเซลล์ให้ใกล้เคียงกันด้วยการสูญเสียน้ำส่งผลให้องค์ประกอบภายในเซลล์หดตัวและชักนำให้เยื่อหุ้มเซลล์แยกออกจากผนังเซลล์ ปริมาตรภายในเซลล์ลดลงและก่อให้เกิดช่องว่างภายในเซลล์ (เกษม, มปป.; นิพนธ์, 2534; สมาน, มปป.; Arsdell, 1973; Mauro *et al.*, 2002, 1991; Ferrando and Spiess, 2001) จากรูป 4.1b, 4.1c, 4.1d การหดตัวของเยื่อหุ้มเซลล์และปริมาณน้ำที่สูญเสียออกมานอกเซลล์มีแนวโน้มมากขึ้นตามความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงที่เพิ่มขึ้น การหดตัวของเยื่อหุ้มเซลล์ในระบบสารละลายเกลือแกง 5% สามารถแยกจากผนังเซลล์ได้ง่ายทำให้เยื่อหุ้มเซลล์คงสภาพกว่าในระบบสารละลายเกลือแกง 7% และ 10% ที่การหดตัวเกิดขึ้นโดยเร็ว (Osmotic Shock) ทำให้เยื่อหุ้มเซลล์เสียรูปร่าง โดย Plasmolysis นี้ ไม่มีผลต่อโครงร่างของเซลล์เพราะเซลล์พืชมีผนังเซลล์ที่แข็งแรง การเกิด Plasmolysis ทำให้สี Neutral Red ผ่านเข้าไปสะสมภายในเซลล์ โดยสภาวะปกติโมเลกุล Neutral Red ไม่มีประจุแต่ที่ pH ต่ำ (น้ำคั้นหอมหัวใหญ่มี pH 5.56 ± 0.12 อุณหภูมิ 27°C) สีแตกตัวเป็น Ions ได้ดีโดยเฉพาะภายในเซลล์ที่สูญเสียน้ำทำให้ pH เปลี่ยนไป ปริมาตรของเซลล์ที่ลดลงทำให้สีมาสะสมมากขึ้นและการติดสีภายในเซลล์ชัดเจน นอกจากนี้พบ Nucleus ที่เล็กกลมและมีสีแดงเข้มภายในเซลล์ (Meyer *et al.*, 1960; Mauro *et al.*, 2002)

ปรากฏการณ์ Plasmolysis เซลล์หอมหัวใหญ่ในสารละลายเกลือแกงทำให้ปริมาตรภายในเซลล์ลดลง การลดปริมาตรนี้เกิดจากเซลล์สูญเสียน้ำซึ่งการสูญเสียน้ำมีแนวโน้มเพิ่มตามความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงที่ใช้จาก 5-10% หลักการแพร่ถ่ายเทน้ำออกจากเซลล์นี้ได้นำมาประยุกต์ใช้กับวิธีทำแห้งที่ชื่อว่า Osmotic Dehydration โดยใช้สารละลายเกลือแกงเข้มข้น ชักนำให้เกิด Plasmolysis ถ่ายเทความชื้นออกจากเซลล์หอมหัวใหญ่ก่อนการอบแห้งเพื่อลดเวลาอบแห้งที่ต้องระเหยความชื้นที่มีมากถึง 90% w.b. ของหอมหัวใหญ่ให้ใช้เวลาสั้นลง

4.1.2 การเปลี่ยนแปลงความชื้นและปริมาณเกลือแกงของหอมหัวใหญ่ในระหว่างการอบไมติก

รูป 4.2 ความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงตามระดับความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงและเวลา

รูป 4.3 ปริมาณเกลือแกงในหอมหัวใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงตามระดับความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงและเวลา

การออสโมติกหอมหัวใหญ่ด้วยสารละลายเกลือแกง 5%,7%,10% อุณหภูมิ $22\pm 1^{\circ}\text{C}$ ทำให้ความชื้นหอมหัวใหญ่เปลี่ยนแปลงดังรูป 4.2 การแช่หอมหัวใหญ่ในน้ำ ความชื้นหอมหัวใหญ่เริ่มต้น 14.64 ± 0.72 gน้ำ/ g ของแข็งแห้งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามเวลาโดยเฉพาะในช่วง 3-9 ชั่วโมง ความชื้นโดยเฉลี่ยเพิ่มเป็น 22.59 ± 0.19 gน้ำ/ g ของแข็งแห้งหรือความชื้นโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.54 เท่า คล้ายกับ *Torrington et al.* (2001) ศึกษาการออสโมติกเห็ดด้วยสารละลายเกลือแกงอุณหภูมิ 20°C พบว่าการแช่เห็ดในน้ำ เห็ดสามารถดูดซับน้ำกลับได้เพิ่มขึ้นภายในเวลา 2 ชั่วโมง จากความชื้นเริ่มต้น 13 g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง เพิ่มเกือบ 2 เท่า (23 g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง) โดยประมาณเพราะเห็ดมีโครงสร้างเป็นรูพรุนเมื่อแช่เห็ดในน้ำกลับเกิดแรง *Capillary* ดูดน้ำกลับเข้าไปในเนื้อเยื่อเช่นเดียวกับหอมหัวใหญ่เป็นพืชที่มีโครงสร้างเป็นรูพรุน (*Rapusas and Driscoll, 1955 b*) เมื่อแช่หอมหัวใหญ่ในน้ำเกิดการดูดน้ำกลับ เซลล์พืชที่แช่ในน้ำที่มีแรงดันออสโมติกต่ำกว่าสารละลายภายในเซลล์ที่มีแรงดันออสโมติกสูง น้ำแพร่เข้าเซลล์มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหอมหัวใหญ่ที่แช่ในสารละลายเกลือแกง 5%,7%,10% เกิด *Plasmolysis* แทน ความชื้นหอมหัวใหญ่มีแนวโน้มลดลงตามความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงที่สูงขึ้นและเวลา ความชื้นที่ลดลงเปลี่ยนแปลงมากในช่วง 1 ชั่วโมงแรกและหลังจากชั่วโมงที่ 1 พบว่าหอมหัวใหญ่ที่แช่ในสารละลายเกลือแกง 5% มีความชื้นเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คล้ายกับ *Baroni and Hubinger (1999)* ศึกษาการออสโมติกหอมหัวใหญ่หั่นทรงลูกบาศก์พันธุ์ *Balia Periforme* ด้วยสารละลายเกลือแกง พบว่าความชื้นหอมหัวใหญ่เพิ่มขึ้นหลังจากการออสโมติกผ่านไป 2 ชั่วโมง สันนิษฐานว่าเวลานั้นความชื้นในหอมหัวใหญ่ที่ถ่ายเทออกมาจากเซลล์ทำให้ความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกง 5% เจือจางลงจึงลดแรงขับออสโมติก (*Osmotic Driving Force*) แต่ในเซลล์หอมหัวใหญ่ขณะนั้นมีปริมาณเกลือแกงเพิ่มขึ้นเช่นกันทำให้เซลล์มีพฤติกรรมปรับเข้าสู่สภาวะสมดุล การวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าหอมหัวใหญ่ที่แช่ในละลายเกลือแกง 5%,7%,10% ใช้เวลาเข้าสู่สมดุล 2,3,4 ชั่วโมง ตามลำดับ จากรูป 4.3 การออสโมติกก่อให้เกิดการถ่ายเทเกลือแกงเข้าไปในหอมหัวใหญ่ การแช่หอมหัวใหญ่ในน้ำไม่ปรากฏเกลือแกงในหอมหัวใหญ่ตลอดการออสโมติก แต่หอมหัวใหญ่ที่แช่ในสารละลายเกลือแกง 5%,7%,10% เกลือแกงมีแนวโน้มเข้าไปในหอมหัวใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามความเข้มข้นของละลายเกลือแกงที่สูงและเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการออสโมติกหอมหัวใหญ่ของ *Baroni and Hubinger (1999)*

4.1.3 สภาวะที่เหมาะสมในการออสโมติกหอมหัวใหญ่

ตาราง 4.1 เวลา ความชื้น ความสามารถลดความชื้นและปริมาณเกลือแกงในหอมหัวใหญ่ที่สภาวะสมดุล

ความเข้มข้นของสารละลายเกลือ	เวลาสมดุล (ชั่วโมง)	ความชื้นสมดุล gน้ำ/ gของแข็งแห้ง (m_e)	ความสามารถลดความชื้น (%ของความชื้นเริ่มต้น)	ปริมาณเกลือสมดุล gเกลือ/ gของแข็งแห้ง (S_e)	ค่า Water Loss/ Solid Gain (WL/SG)
เกลือแกง 5%	2	10.84±0.26	25.96±1.78	0.16±0.01	23.75±1.63
เกลือแกง 7%	3	9.26±0.20	36.75±1.26	0.19±0.02	28.32±1.06
เกลือแกง 10%	4	8.61±0.30	41.19±2.06	0.32±0.01	18.84±0.94

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากตาราง 4.1 การออสโมติกหอมหัวใหญ่เมื่อความเข้มข้นของเกลือแกงในหอมหัวใหญ่ใกล้เคียงกับความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงภายนอกทำให้การถ่ายเทน้ำ เกลือแกงข้างและระบบปรับเข้าสู่สภาวะสมดุล ที่สภาวะสมดุล ความชื้นหอมหัวใหญ่ที่แช่ในละลายละลายเกลือแกง 10% มีความชื้นลดลงและระบบมีความสามารถลดความชื้นได้มากที่สุด แต่ปริมาณเกลือแกงในหอมหัวใหญ่มากที่สุดเช่นกัน ค่าอัตราส่วนระหว่างความชื้นที่สูญเสียไป (Water Loss, WL) ต่อปริมาณตัวถูกละลายในหอมหัวใหญ่ที่เพิ่มขึ้น (Solid Gain, SG) (WL/SG) เป็นค่าแสดงประสิทธิภาพของการออสโมติก (Lazarides *et al.*, 1995 a) โดยประสิทธิภาพของการออสโมติกลดลงมากเมื่อใช้สารละลายเกลือแกง 10% เพราะปริมาณเกลือแกงในหอมหัวใหญ่เพิ่มสูงมาก การใช้สารละลายเกลือแกงมากถึง 10% สิ้นเปลืองเกลือแกง ได้หอมหัวใหญ่อบแห้งที่มีรสเค็มและสวนแนวความคิดปัจจุบันที่ต้องการให้ลดการบริโภคเกลือแกง ส่วนการใช้สารละลายเกลือแกง 7% ใช้เวลาออสโมติกนานและประสิทธิภาพของการออสโมติกเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการใช้สารละลายเกลือแกง 5% การศึกษานี้เลือกสภาวะที่เหมาะสมในการออสโมติกหอมหัวใหญ่จากความชื้นที่ลดลงแต่มีปริมาณตัวถูกละลายที่เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด (Kowalska and Lenart, 2001; Lazarides *et al.*, 1997) คือ ใช้สารละลายเกลือแกงความเข้มข้น 5% เป็นสารละลายออสโมติก ใช้เวลาแช่ 2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้อง

สีของหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบไมติกที่สภาวะเหมาะสมพบว่ามีสีคล้ำขึ้น โดยค่าสีของหอมหัวใหญ่สดมีค่า L^*, a^*, b^* เท่ากับ $57.62 \pm 3.26, -4.92 \pm 0.41, 9.67 \pm 1.03$ ตามลำดับ เมื่อผ่านการอบไมติกที่สภาวะเหมาะสมหอมหัวใหญ่มีค่า L^*, a^*, b^* เท่ากับ $55.37 \pm 4.04, -4.41 \pm 0.94, 7.90 \pm 1.72$ ตามลำดับ แต่หอมหัวใหญ่ก่อนและหลังผ่านการอบไมติกมีค่า L^*, a^*, b^* ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) การอบไมติกไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสีของหอมหัวใหญ่ การเปลี่ยนแปลงสีนี้อาจเกิดจากการตัดเนื้อเยื่อหอมหัวใหญ่ทำให้สารประกอบ Phenolic ที่อยู่ใน Vacuole และ O_2 ที่แทรกอยู่ไหลออกมานอก Tonoplast ทำปฏิกิริยากับเอนไซม์ Polyphenoloxidase ที่อยู่นอก Vacuole เกิด Phenolic Oxidation ของปฏิกิริยา Enzymatic Browning ได้สารสีน้ำตาล (Butz et al., 1994) และเกลือที่สะสมอยู่ภายในเนื้อเยื่อหอมหัวใหญ่ทำให้สีทึบ (กล้านรงค์, 2521)

4.1.4 ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ความชื้นและเกลือแกงของการอบไมติกหอมหัวใหญ่

การหาค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ความชื้นและเกลือแกงของการอบไมติกหอมหัวใหญ่ที่สภาวะไม่คงตัว (Unsteady State) สมมติให้ชิ้นหอมหัวใหญ่เป็นรูปทรงลูกบาศก์ที่มีขนาดประมาณ $0.5 \times 0.5 \times 0.5$ cm การแพร่ของความชื้นและเกลือแกงเกิดได้ 3 ทิศทางทั้งด้านหนา (2a) กว้าง (2b) และยาว (2c) โดยไม่คิดความต้านทานที่ผิวสัมผัสระหว่างชิ้นหอมหัวใหญ่และสารละลายเกลือแกง พิจารณาการแพร่ของความชื้นและเกลือแกงในเวลา 30 นาทีก่อนถึงสภาวะสมดุล ใช้หลักการคำนวณในข้อ 2.2.1 และกำหนดตัวแปรที่ใช้คำนวณในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าตัวแปรที่ใช้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของความชื้นและเกลือแกงที่สภาวะต่างๆ

ความเข้มข้นของสารละลายเกลือ	ความชื้นที่เวลา 30 นาที (g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง)	ปริมาณเกลือที่เวลา 30 นาที (g เกลือ/ g ของแข็งแห้ง)	E_m ที่เวลา 30 นาที	E_s ที่เวลา 30 นาที
เกลือแกง 5%	11.68 ± 0.69	0.08 ± 0.01	0.23	0.50
เกลือแกง 7%	10.40 ± 0.82	0.11 ± 0.03	0.23	0.42
เกลือแกง 10%	10.17 ± 0.13	0.22 ± 0.01	0.21	0.32

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความชื้นของหอมหัวใหญ่เริ่มต้น (m_0) คือ 14.64 ± 0.72 g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง

ปริมาณเกลือแกงของหอมหัวใหญ่เริ่มต้น (S_0) คือ 0.00 g เกลือ/ g ของแข็งแห้ง

นำค่า E_m และ E_s ที่คำนวณได้ในแต่ละสภาวะไปอ่านค่าแกน X ในรูป 2.4 แก่สมการหาค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของความชื้น (D_m) สัมประสิทธิ์การแพร่ของเกลือแกง (D_s) ที่สภาวะต่างๆ แสดงในตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของความชื้น (D_m) และเกลือแกง (D_s) และดัชนีประสิทธิภาพของการลดความชื้นด้วยการอบสไมติกที่สภาวะต่างๆ ที่เวลา 30 นาที

ความเข้มข้นของสารละลายเกลือ	ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของความชื้น (D_m) ที่เวลา 30 นาที	ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของเกลือ (D_s) ที่เวลา 30 นาที	ดัชนีประสิทธิภาพของการลดความชื้น (The Dehydration Efficiency Index) (D_w/D_s) ที่เวลา 30 นาที
เกลือแกง 5%	1.65×10^{-9}	1.19×10^{-9}	1.39
เกลือแกง 7%	1.65×10^{-9}	1.34×10^{-9}	1.23
เกลือแกง 10%	1.69×10^{-9}	1.50×10^{-9}	1.13

จากตาราง 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของความชื้นและเกลือแกงแสดงความสามารถในการแพร่ของน้ำและเกลือแกงระหว่างการอบสไมติก โดยค่า D_m และ D_s มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความเข้มข้นของสารละลายเกลือที่เพิ่มขึ้น แต่ความสามารถในการแพร่ของเกลือแกงน้อยกว่าความชื้น เมื่อความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกงที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ประสิทธิภาพของการลดความชื้นลดลง ซึ่งประสิทธิภาพของการลดความชื้นนี้เป็นค่าที่แสดงประสิทธิภาพของการอบสไมติกได้ ประสิทธิภาพของการอบสไมติกหอมหัวใหญ่ด้วยสารละลายเกลือแกงลดลงเมื่อใช้สารละลายเกลือแกงที่มีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นและเปรียบเทียบค่า D_m และ D_s กับของ Baroni and Hubinger (1999) ที่ได้หาค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ของน้ำและเกลือแกงของหอมหัวใหญ่พันธุ์ Balia Perifome ทรงลูกบาศก์ ความเข้มข้นของสารละลายเกลือแกง 5-15% ได้ D_m อยู่ในช่วง $0.9-3.73 \times 10^{-9} \text{ m}^2/\text{s}$ และ D_s อยู่ในช่วง $0.38-1.42 \times 10^{-9} \text{ m}^2/\text{s}$ จากการคำนวณค่า D_m และ D_s ของการอบสไมติกขึ้นหอมหัวใหญ่ด้วยสารละลายเกลือแกงครั้งนี้พบว่าค่าอยู่ในช่วง D_m และ D_s ของ Baroni and Hubinger (1999)

การอบสไมติกหอมหัวใหญ่ด้วยสารละลายเกลือแกงช่วยลดความชื้นหอมหัวใหญ่ลงบางส่วน ทำการอบสไมติกได้ที่อุณหภูมิห้องจึงสะดวกแก่การปฏิบัติ ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้า แต่ใช้เกลือแกงที่มีราคาถูกเป็นสารละลายอบสไมติกแทน และการอบสไมติกด้วยสารละลายเกลือแกงที่มีคุณสมบัติป้องกันการเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลดังนั้นจึงไม่ต้องเติมสารป้องกันการการสีน้ำตาลชนิดอื่น ตัวอย่างเช่น Ascorbic Acid, Citric Acid ที่มีราคาแพงและก่อให้เกิดรสเปรี้ยวแก่ผลิตภัณฑ์

4.2 การศึกษาผลของการออสโมติกต่อเวลาอบแห้งและคุณภาพหอมหัวใหญ่อบแห้ง

4.2.1 การเปรียบเทียบค่าทางเคมีของหอมหัวใหญ่สดที่ใช้อบแห้ง

ตาราง 4.4 ค่าทางเคมีของหอมหัวใหญ่สดแต่ละสายพันธุ์

พันธุ์หอมหัวใหญ่ (แหล่งเพาะปลูก)	ความชื้น (% w.b.)	ปริมาณ ของแข็งแห้ง (% w.b.)	°Brix	น้ำตาล (ในรูป Reducing) (g น้ำตาล/ g ของแข็งแห้ง)	ปริมาณ Pyruvic Acid (μ mole/ g ของแข็งแห้ง)
1.Soutport White Globe ^a (สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย)	83	17	-	-	-
2.Bangalore ^b (อินเดีย)	82.4	17.6	11.9	-	96.02
3.Sweet Vidalia ^c (สหรัฐอเมริกา)	92	8	-	0.5	-
4.White Onion (เชียงใหม่)	93	7	8	0.2	15.14

หมายเหตุ : ^a Rapusas and Driscoll, 1995 b; Rapusas *et al.*, 1995

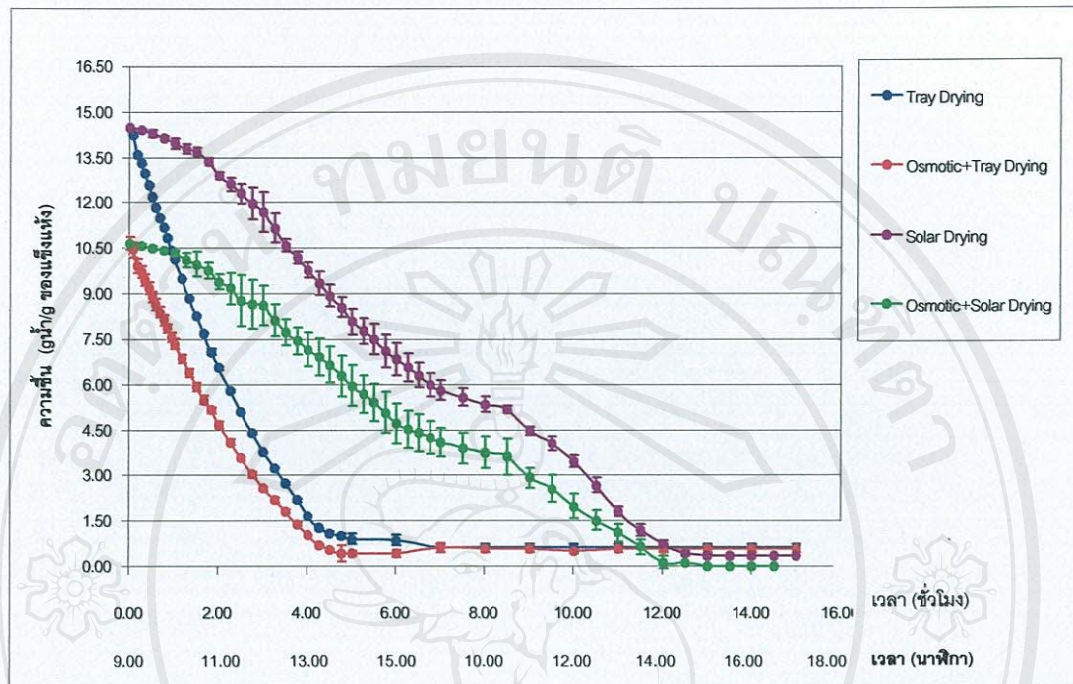
^b Debnath *et al.*, 2002

^c Abhayawick *et al.*, 2002

จากตาราง 4.4 เปรียบเทียบค่าทางเคมีของหอมหัวใหญ่สดแต่ละสายพันธุ์กับหอมหัวใหญ่สดที่ใช้อบแห้งครั้งนี้ พบว่าหอมหัวใหญ่ที่ใช้อบแห้งมีความชื้นสูง ปริมาณของแข็งแห้งน้อย ปริมาณน้ำตาล (ในรูป Reducing) และค่า °Brix ปานกลาง ปริมาณ Pyruvic Acid น้อย แนวโน้มหอมหัวใหญ่ที่ใช้อบแห้งเป็นหอมหัวใหญ่รสหวาน (Sweet Onion) และความจุน้อย หอมหัวใหญ่ในประเทศไทยที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ใกล้เคียงกับกลุ่ม Sweet Onion ปริมาณน้ำตาล (ในรูป Reducing) ที่มีปานกลางอาจก่อให้เกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning ทำให้หอมหัวใหญ่อบแห้งเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลได้ง่ายกว่าหอมหัวใหญ่อบแห้งของต่างประเทศที่มีสีครีม ขาวหรือเหลืองอ่อน (Rapusas and Driscoll, 1995 a) ซึ่งพันธุ์หอมหัวใหญ่ Soutport White Globe และ Bangalore จัดเป็นพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมสำหรับอบแห้งเพราะมีความชื้นต่ำ ปริมาณของแข็งแห้งสูงและมีความจุนมาก การอบแห้งหอมหัวใหญ่ที่ปลูกจังหวัดเชียงใหม่ควรกระทำอย่างเหมาะสมเพื่อลดการเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและสูญเสียความจุนของหอมหัวใหญ่อบแห้ง

4.2.2 ผลของการออสโมติกที่มีต่อการลดเวลาอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดและเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์

รูป 4.4 ความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่ลดลงตามเวลา

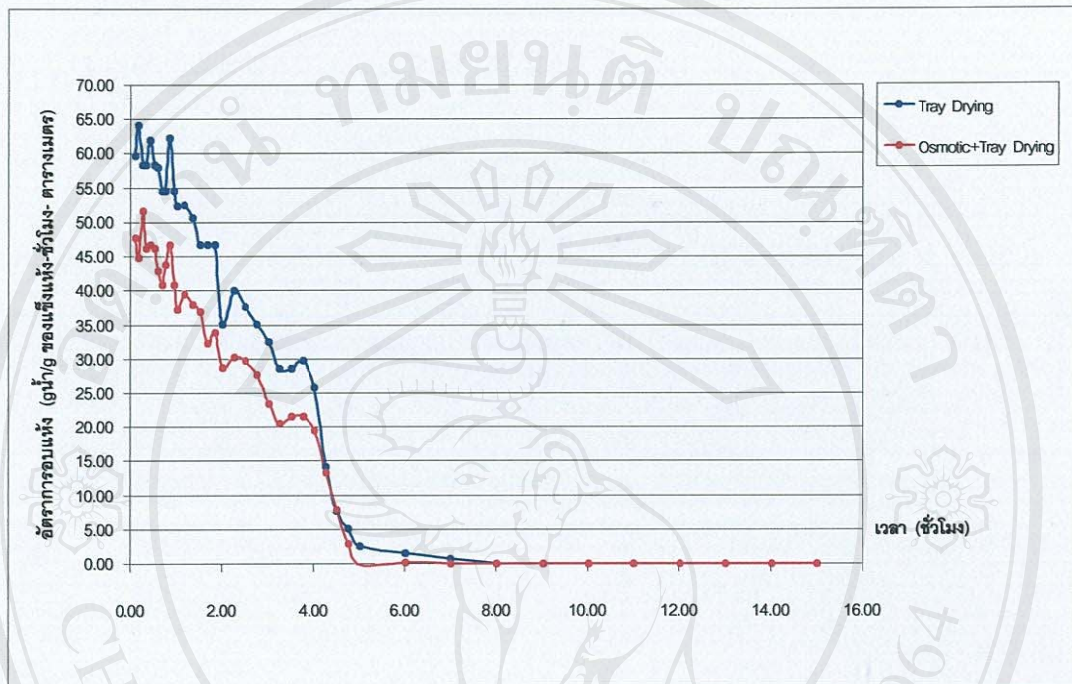
จากรูป 4.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านและผ่านการออสโมติกที่ลดลงตามเวลาอบแห้งของการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดที่สภาวะอุณหภูมิอากาศประมาณ 60°C ความชื้นสัมพัทธ์อากาศประมาณ 25 % ความเร็วอากาศ 0.2-0.3 m/s และเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ในช่วงเดือน มกราคม-เมษายน 2547 เวลาอบแห้ง 9.00–17.00 นาฬิกา ที่สภาวะอุณหภูมิอากาศโดยเฉลี่ย 58°C ความชื้นสัมพัทธ์อากาศโดยเฉลี่ย 27% ความเร็วอากาศ 0-0.3 m/s พิจารณาการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบเดียวกัน การออสโมติกด้วยสารละลายเกลือแกง ความเข้มข้น 5% เวลา 2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้องเพื่อลดความชื้นหอมหัวใหญ่พบว่า การอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดใช้เวลาอบแห้ง 6 ชั่วโมง แต่ถ้าผ่านการออสโมติกก่อนอบแห้งใช้เวลา 5 ชั่วโมง 30 นาที หอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดมีความชื้นสุดท้ายประมาณ 12% w.b. ในทางการค้ากำหนดความชื้นสุดท้ายให้ต่ำกว่า 10% w.b. (0.11 g น้ำ / g ของแห้งแห้ง) (บริษัททีทีไอเอส จำกัด , 2540) อย่างไรก็ตามการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดต่อเนื่องเป็นเวลา 15 ชั่วโมงไม่สามารถลดความชื้นให้ต่ำกว่า 10% w.b. ได้ ส่วนการอบแห้งหอมหัวใหญ่สดด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ใช้เวลาอบแห้ง 14 ชั่วโมง ถ้าผ่านการออสโมติกก่อนอบแห้งใช้เวลา 13 ชั่วโมง หอมหัวใหญ่อบแห้งที่ผ่านการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้ง

พลังงานแสงอาทิตย์มีความชื้นสุดท้ายประมาณ 8% w.b. เมื่อปรับอัตราส่วนของน้ำนักหอมหัวใหญ่ต่อหน่วยพื้นที่อบแห้งคือ 4.5 kg/m² จากตาราง 4.1 การอบแห้งที่สภาวะเหมาะสมสามารถลดความชื้นได้ประมาณ 26% ทำให้น้ำนักหอมหัวใหญ่สดลดลงเช่นกันส่งผลให้อัตราส่วนน้ำนักหอมหัวใหญ่ต่อหน่วยพื้นที่อบแห้งเหลือประมาณ 3.0 kg/m² อัตราส่วนน้ำนักต่อหน่วยพื้นที่อบแห้งที่ลดลงทำให้หอมหัวใหญ่มีโอกาสสัมผัสกับอากาศร้อนได้ดี เวลาอบแห้งจึงลดลงมากขึ้น การอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดใช้เวลาอบแห้งประมาณ 5 ชั่วโมง ส่วนเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ใช้เวลา 11 ชั่วโมง หอมหัวใหญ่อบแห้งมีความชื้นสุดท้ายประมาณ 12% w.b. และ 8% w.b. ตามลำดับ อย่างไรก็ตามหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้งช่วยลดเวลาอบแห้งแต่เวลารวมทั้งหมดในการผลิตเพิ่มมากขึ้นกว่าการอบแห้งอย่างเดียว การอบแห้งก่อนอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดช่วยประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่ต้องใช้ในการลดความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่มีมากได้

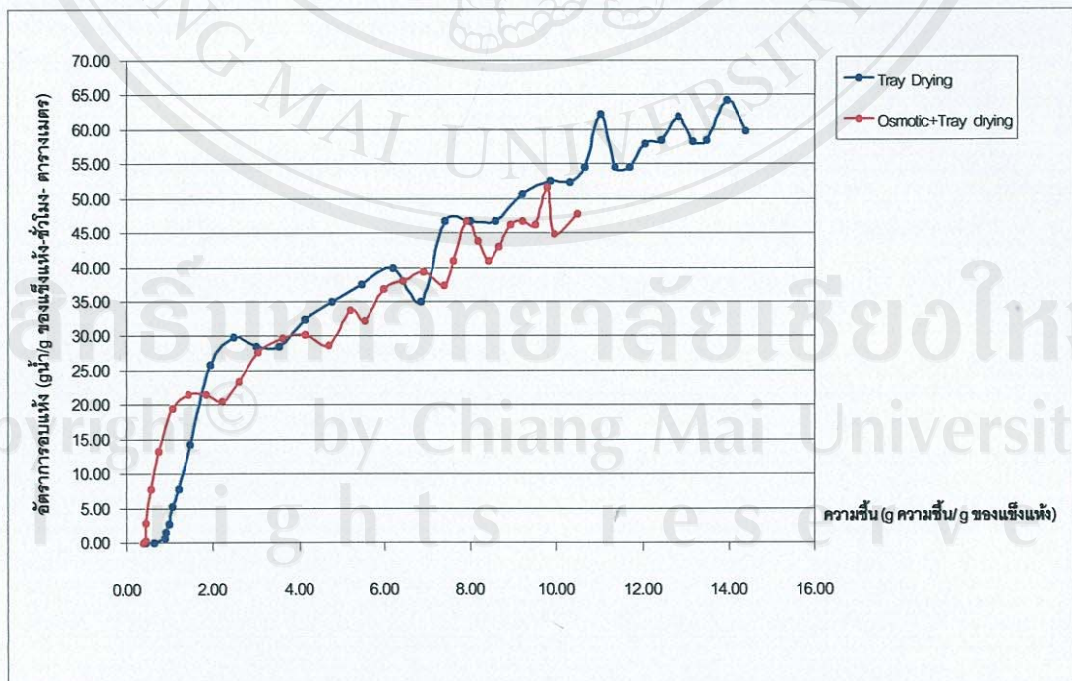
4.2.3 การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาด

รูป 4.5 และ 4.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงของความชื้นหรืออัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่กับเวลาและความชื้นที่ลดลงที่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาด ตามลำดับ ซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ในรูป 4.7 และ 4.8 อัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านและผ่านการอบแห้งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคล้ายกัน เริ่มต้นการอบแห้งอุณหภูมิของสิ่งแวดล้อมประมาณ 26°C (ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศประมาณ 80%) ผ่านเข้าส่วนทำความร้อน (Heater) ทำให้อากาศที่เข้าเครื่องอบแห้งมีอุณหภูมิประมาณ 60°C (ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่เข้าเครื่องอบแห้งต่ำประมาณ 25%) อากาศถ่ายเทความร้อนให้กับหอมหัวใหญ่ ความร้อนเพิ่มอุณหภูมิพร้อมกับระเหยความชื้นของหอมหัวใหญ่ ในเวลา 2 ชั่วโมงแรกของการอบแห้ง การถ่ายเทความร้อนออกจากหอมหัวใหญ่ส่งผลให้อุณหภูมิของอากาศร้อนที่ออกจากเครื่องอบแห้งลดลงเหลือ 43.5-49 °C (ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่ออกเครื่องอบแห้งเพิ่มขึ้นจาก 25% และคงที่ประมาณ 35%) ขึ้นความหนาของหอมหัวใหญ่ที่บางมาก ทำให้การระเหยความชื้นเกิดที่ผิวหน้าของถาดและบริเวณขอบถาดได้ง่าย อากาศร้อนเข้ามาสัมผัส ถ่ายเทความร้อนและรับความชื้นจากหอมหัวใหญ่ได้ดี หลังจาก 2 ชั่วโมง อุณหภูมิของอากาศที่ออกจากเครื่องอบแห้งเพิ่มขึ้นเป็น 47-55°C (ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่ออกเครื่องอบแห้งลดลงเป็น 22-26%) อัตราการอบแห้งลดลงมากในชั่วโมงที่ 3-5 อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่ออกจากเครื่องอบแห้งมีแนวโน้มคงที่ในชั่วโมงที่ 4-6 เมื่อการอบแห้งผ่านไป 5 ชั่วโมง อัตราการอบแห้งเปลี่ยนแปลงน้อยมากตามเวลาอบแห้ง อุณหภูมิของอากาศร้อนออกเครื่องอบแห้งเพิ่มขึ้นและความชื้นสัมพัทธ์ที่ออกจาก

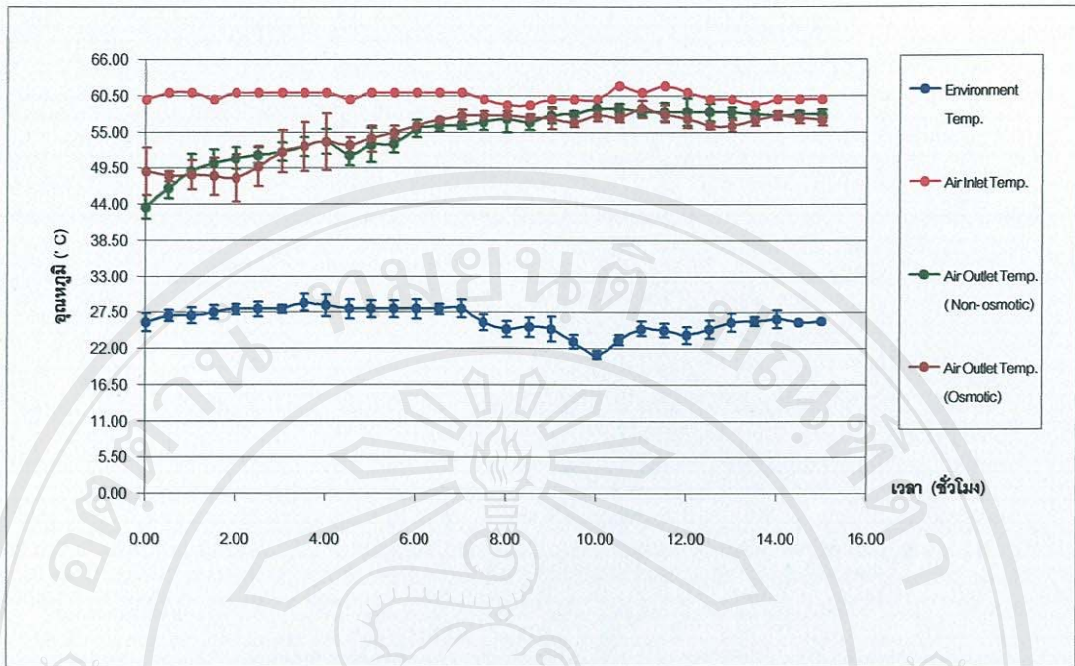
เครื่องอบแห้งลดลงใกล้เคียงกับอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศร้อนที่เข้าเครื่องอบแห้งและคงที่
ที่ชั่วโมง 6-15 ซึ่งถือว่าสิ้นสุดการอบแห้งที่สภาวะนี้ การอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดใช้เวลาอบ
แห้ง 6 ชั่วโมง แต่ถ้าผ่านการออสโมติกก่อนอบแห้งใช้เวลา 5 ชั่วโมง 30 นาที ความชื้นสุดท้ายของ
หอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ 12% w.b.

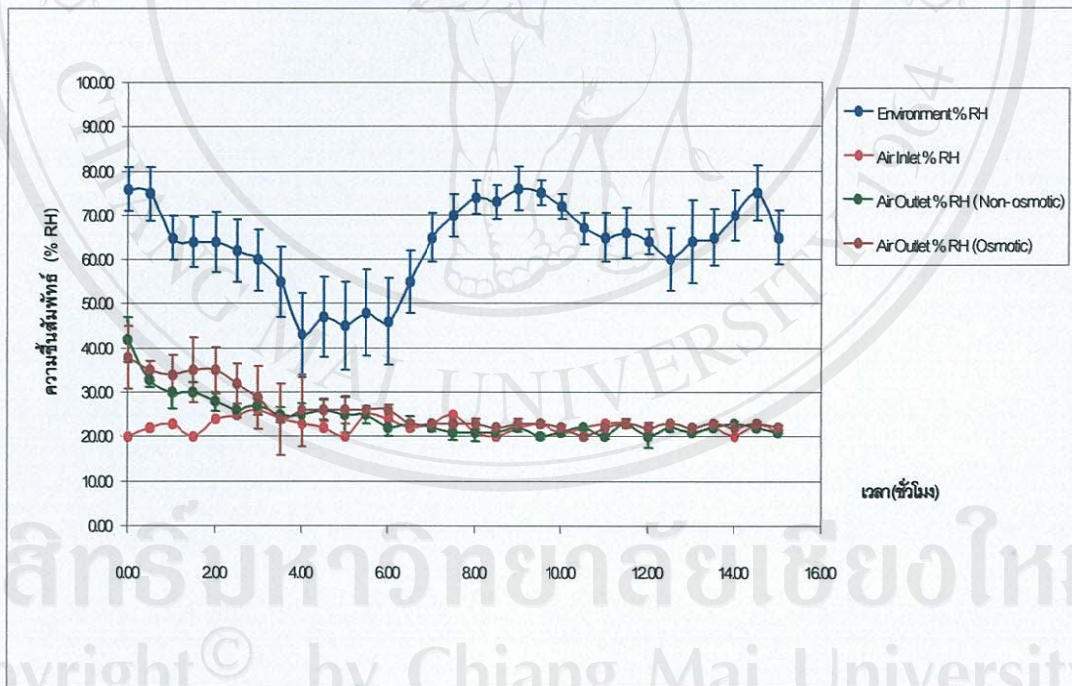
รูป 4.5 อัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดเทียบกับเวลา

รูป 4.6 อัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดเทียบกับความชื้น

รูป 4.7 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของอากาศขณะอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาด

รูป 4.8 การเปลี่ยนแปลงความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศขณะอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาด

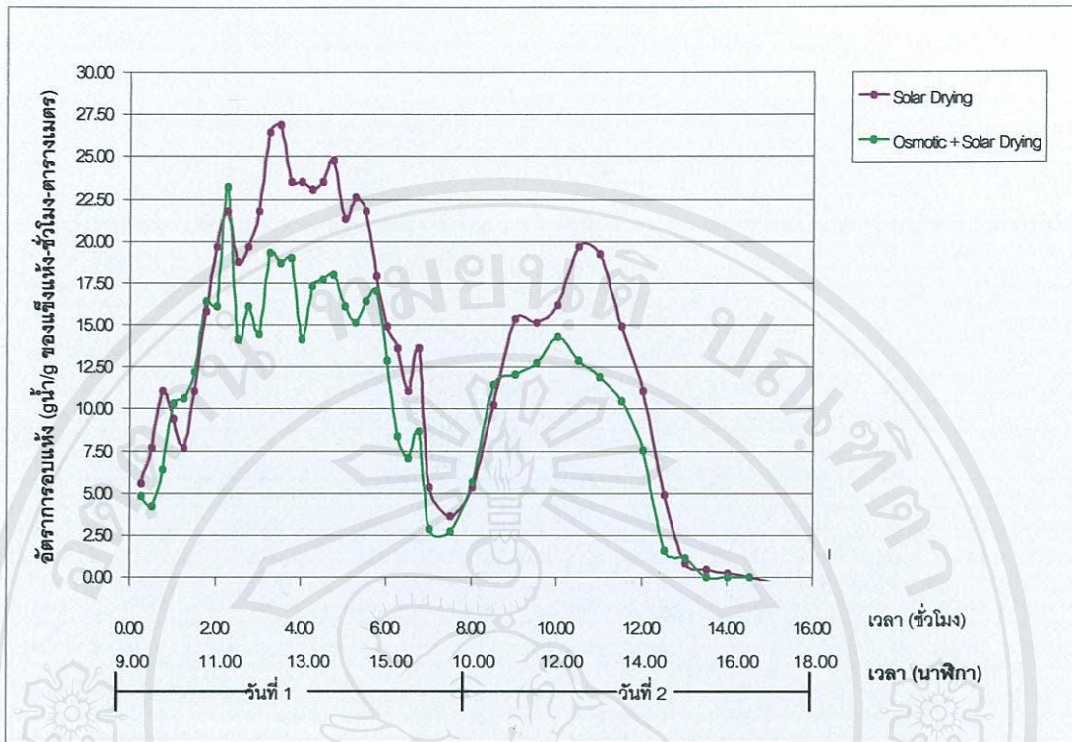
4.2.4 การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์

รูป 4.9 และ 4.10 ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการอบแห้งหอมหัวใหญ่กับเวลาและความชื้นที่ลดลง ที่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ตามลำดับ พบว่าอัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านและผ่านการอบสโมคมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคล้ายกัน ซึ่งอัตราการอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์สัมพันธ์กับช่วงเวลาที่มิแสงอาทิตย์ต่อวัน (ชั่วโมง/วัน) ในตาราง 2.2 และพลังงานแสงอาทิตย์ต่อชั่วโมง ($\text{Cal/cm}^2\text{-h}$) ในตาราง 2.3 (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม, 2544) อุณหภูมิในรูป 4.11 และความชื้นสัมพัทธ์ในรูป 4.12 ซึ่งปัจจัยกลุ่มนี้ไม่สามารถควบคุมให้คงที่และสม่ำเสมอได้ การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์กระทำในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีแสงอาทิตย์ต่อวันของจังหวัดเชียงใหม่ยาวนานมากกว่า 8 ชั่วโมง/วัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ต่อชั่วโมงของจังหวัดเชียงใหม่ ($\text{Cal/cm}^2\text{-h}$) ในช่วงวันเพิ่มขึ้นจากเวลา 7.00 นาฬิกาจนมีพลังงานแสงอาทิตย์สูงสุดในช่วงเวลา 11.00-12.00 นาฬิกา หลังจากนั้นในเวลา 17.00 นาฬิกาพลังงานแสงอาทิตย์ลดลงจนมีพลังงานใกล้เคียงกับพลังงานแสงอาทิตย์ในเวลา 7.00 นาฬิกา และในรอบปีช่วงเดือนมกราคม-เมษายนพลังงานแสงอาทิตย์มีสูงมาก การเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ต่อชั่วโมงมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของการอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ในเครื่องอบแห้งแตกต่างกันไปตามช่วงวัน เวลา 9.00 นาฬิกา อุณหภูมิของอากาศภายในเครื่องอบแห้งใกล้เคียงกับอุณหภูมิสภาวะแวดล้อมที่มีค่าต่ำสุดประมาณ 27°C (ความชื้นสัมพัทธ์สภาวะแวดล้อมภายนอกประมาณ 75%) และเพิ่มขึ้นจนมีอุณหภูมิ 60°C รวมเวลาที่อุณหภูมิมีค่าสูงกว่า 60°C ประมาณ 4 ชั่วโมง (เวลาประมาณ 11.00-15.00 นาฬิกา) และอุณหภูมิมีค่าสูงสุดประมาณ 74°C (ความชื้นสัมพัทธ์อากาศภายในเครื่องอบแห้งประมาณ 25%) ที่เวลา 12.00 นาฬิกา หลังจากนั้นอุณหภูมิภายในเครื่องอบแห้งเริ่มลดลงและความชื้นสัมพัทธ์ภายในเครื่องอบแห้งเพิ่มขึ้นจนมีค่าใกล้เคียงกับอุณหภูมิสภาวะแวดล้อมที่เวลา 17.00 นาฬิกา

การอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เริ่มจากอากาศสภาวะแวดล้อมผ่านเข้าสู่พื้นที่สะสมความร้อน แนวโน้มพบว่าอุณหภูมิของอากาศเพิ่มมากขึ้นและความชื้นสัมพัทธ์ลดต่ำลง อากาศผ่านพื้นที่สะสมความร้อนของเครื่องอบแห้งจนอากาศร้อนอุณหภูมิสูง ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำผ่านเข้าสู่พื้นที่อบแห้ง จากนั้นอากาศร้อนถ่ายเทความร้อนและรับเอาความชื้นออกจากหอมหัวใหญ่ในเวลาเดียวกัน ทำให้อุณหภูมิของอากาศที่ออกพื้นที่อบแห้งลดลง และความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่ออกพื้นที่อบแห้งหอมหัวใหญ่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ภายใน

ในเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์สัมพันธ์กับอัตราการอบแห้งหอมหัวใหญ่ในรูป 4.9 และ 4.10 อัตราการอบแห้งเริ่มต้นที่เวลา 9.00 นาฬิกา ในวันที่ 1 ต่ำ เพราะพลังงานแสงอาทิตย์ต่ำ หลังจากเวลานี้พลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มอุณหภูมิของอากาศบริเวณพื้นที่สะสมความร้อนและลดความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศบริเวณพื้นที่สะสมความร้อนให้ต่ำลง ส่งผลให้ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศบริเวณพื้นที่อบแห้งต่ำมากซึ่งช่วยระเหยความชื้นออกจากหอมหัวใหญ่และอากาศร้อนรับเอาความชื้นได้มากขึ้น ส่งผลต่ออัตราการอบแห้งที่เพิ่มขึ้น พลังงานแสงอาทิตย์สูงสุดในช่วงเวลา 11.00-15.00 นาฬิกา เป็นช่วงอัตราการอบแห้งสูงสุด ส่วนอัตราการอบแห้งหลังจากเวลา 15.00 นาฬิกา ลดลงตามพลังงานแสงอาทิตย์ที่ลดลงทำให้อุณหภูมิของอากาศบริเวณพื้นที่สะสมความร้อนลดลงและความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศบริเวณพื้นที่สะสมความร้อนเพิ่มขึ้น จนเวลา 16.00 นาฬิกาอัตราการอบแห้งต่ำมากจึงถือว่าการอบแห้งสิ้นสุด เวลาอบแห้งในวันที่ 1 คือ 7 ชั่วโมง แต่ความชื้นในหอมหัวใหญ่ที่เหลืออยู่มีมากประมาณ 35 % w.b. ต้องอบแห้งต่อในวันที่ 2 อัตราการอบแห้งในวันที่ 2 มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามพลังงานแสงอาทิตย์ อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ที่ลดลงตามเวลาเช่นเดียวกับวันที่ 1 แต่อัตราการอบแห้งสูงสุดในช่วงเวลา 11.00-13.00 นาฬิกาต่ำกว่าการอบแห้งในวันที่ 1 เพราะความชื้นของหอมหัวใหญ่เหลือน้อย ส่วนเวลาหลังจากนั้นอัตราการอบแห้งลดลงและการอบแห้งกระทำจนความชื้นของหอมหัวใหญ่ต่ำกว่า 10% w.b. จึงสิ้นสุดการอบแห้งในวันที่ 2 โดยการอบแห้งหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านการอบแห้ง 2 วันใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 14 ชั่วโมงและการอบแห้งหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้ง 2 วันใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 13 ชั่วโมง ความชื้นสุดท้ายของหอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ 8% w.b.

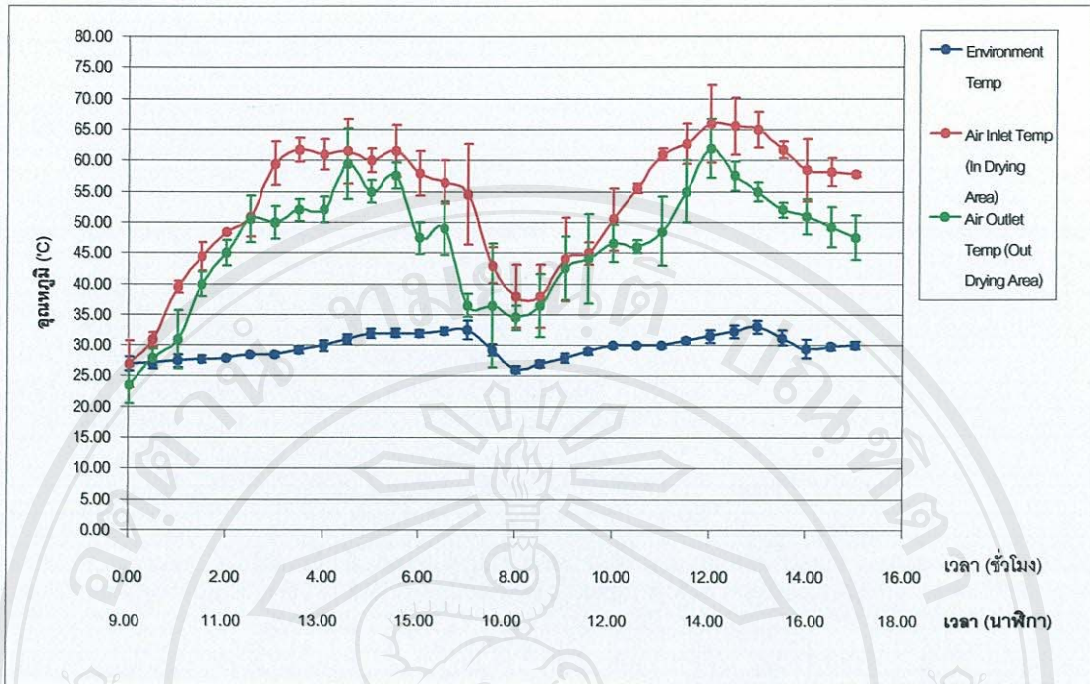
อัตราการอบแห้งหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้งต่ำกว่าหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านการอบแห้ง เพราะความชื้นในหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้งต่ำกว่า และอัตราการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดสูงกว่าการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เพราะการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดสามารถควบคุมอุณหภูมิที่สูงและความชื้นสัมพัทธ์ต่ำตลอดการอบแห้ง แต่อัตราการอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์กำหนดจากช่วงเวลาที่แสงอาทิตย์รายวันและปริมาณพลังงานแสงอาทิตย์ที่ไม่สม่ำเสมอมีผลต่ออุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ให้แปรเปลี่ยนตลอดเวลาซึ่งมีผลต่ออัตราการอบแห้งที่ไม่สม่ำเสมอและเวลาอบแห้งที่เร็วหรือช้า

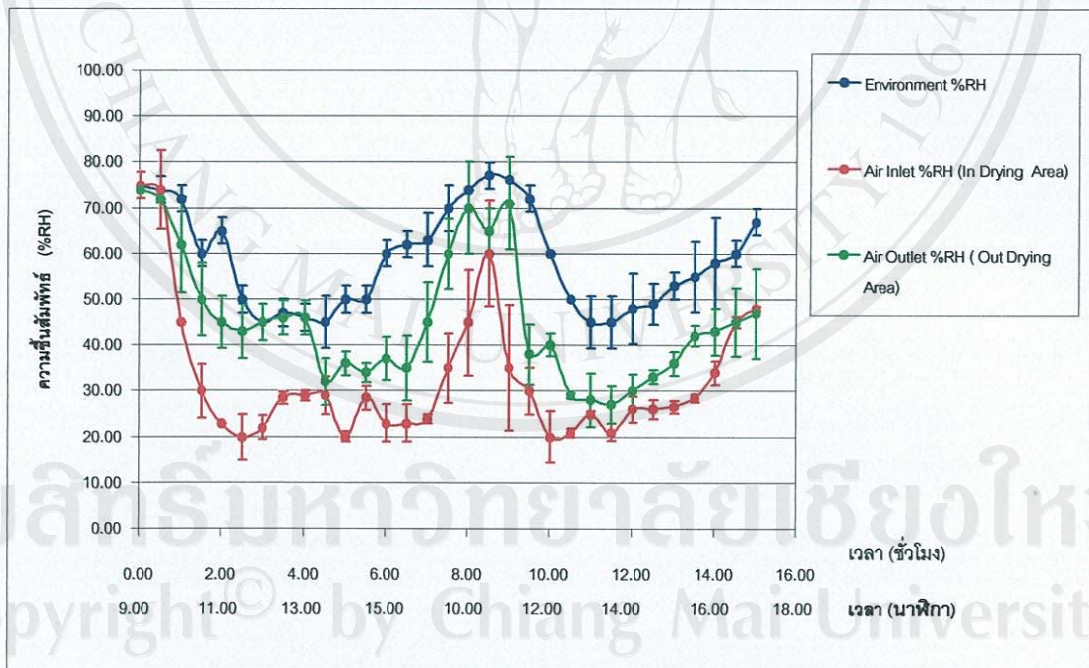
รูป 4.9 อัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เทียบกับเวลา

รูป 4.10 อัตราการอบแห้งของหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เทียบกับความชื้น

รูป 4.11 การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของอากาศขณะอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์

รูป 4.12 การเปลี่ยนแปลงความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศขณะอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์

4.2.5 การตรวจสอบคุณภาพของหอมหัวใหญ่อบแห้ง

การตรวจสอบหอมหัวใหญ่อบแห้งเพื่อทราบผลของการแปรรูปที่มีต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อเลือกแนวทางในการอบแห้งหอมหัวใหญ่ที่เหมาะสม

ตาราง 4.5 ปริมาณผลผลิต ปริมาณเกลือ ความชื้นและค่า a_w ของหอมหัวใหญ่ก่อนอบแห้งและหอมหัวใหญ่อบแห้ง

ค่า	ก่อนอบแห้ง	Tray Drying	Osmotic+ Tray Drying	Solar Drying	Osmotic+ Solar Drying	Commercial
1. ปริมาณผลผลิต (% Yield)	78.54±5.50	7.13±0.41	9.14±0.47	6.28±0.48	8.83±0.61	-
2. ปริมาณเกลือ (%w.b.) (g เกลือ/ g ของแข็งแห้ง)	0.00	0.00	9.79±0.82 (0.22±0.02)	0.00	10.61±0.68 (0.24±0.01)	0.00
3. ความชื้น (%w.b.) (g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง)	93.59±0.30 (14.60±0.00)	12.53 ^a ±2.00 (0.1253±0.02)	12.72 ^b ±1.84 (0.1272±0.02)	8.01 ^a ±0.21 (0.0801±0.00)	8.44 ^b ±0.41 (0.0844±0.00)	8.25 ^a ±0.18 (0.0825±0.00)
4. ค่า a_w	0.986±0.001	0.402±0.05	0.394±0.01	0.287±0.02	0.254±0.02	0.363±0.02

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันตามแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตาราง 4.5 ปริมาณผลผลิต (%Yield) ของเนื้อหอมหัวใหญ่ที่ใช้อบแห้งลดลงเหลือประมาณ 80% เพราะตัดเอาเนื้อคอส่วนบน หัวส่วนล่างและเนื้อแกนกลางขนาดเล็กออกทิ้งไป หอมหัวใหญ่ที่ออสโมติกและอบแห้งมีปริมาณผลผลิตสุดท้ายมากกว่าหอมหัวใหญ่ที่อบแห้งเพียงวิธีเดียวเพราะมีเกลือเข้าไปขณะที่ออสโมติกทำให้น้ำหนักเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณเกลือที่เติมเข้าไปเพื่อช่วยออสโมติกมีไม่มาก เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้หอมหัวใหญ่อบแห้งเป็นส่วนประกอบ ตัวอย่างเช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมีเกลือ 5-10% ซุปผง ซุปไก่ก่อนมีเกลือ 40% (% เกลืออ่านจากฉลาก) (ภาคผนวก ก รูป ก 8) จึงสามารถใช้หอมหัวใหญ่ที่ผ่านการออสโมติกและอบแห้งมาเป็นส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้เพราะท้ายสุดต้องปรับปริมาณเกลือให้ได้ตามฉลาก

ความชื้นสุดท้ายของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดที่อุณหภูมิ 60°C (ความชื้นสัมพัทธ์อากาศเข้าเครื่องอบแห้งประมาณ 25%) ไม่สามารถลดความชื้นหอมหัวใหญ่ให้ต่ำกว่า 10% w.b. หอมหัวใหญ่อบแห้งจึงไม่กรอบ ไม่เปราะ นุ่ม แต่การอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์สามารถลดความชื้นในผลิตภัณฑ์หอมหัวใหญ่ให้ต่ำประมาณ 8 % w.b. และใกล้เคียงกับ

หอมหัวใหญ่อบแห้งทางการค้า การอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์สามารถลดความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งได้ต่ำกว่าการอบแห้งโดยใช้เครื่องอบแห้งแบบถาด อุณหภูมิโดยเฉลี่ยภายในเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์บริเวณส่วนอบแห้งประมาณ 58 °C ซึ่งใกล้เคียงกับอุณหภูมิที่ใช้ในการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาด แต่การอบด้วยอัตราการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ที่ช้าทำให้ความชื้นจากภายในชั้นหอมหัวใหญ่สามารถแพร่ซึมขึ้นมาที่ผิวหน้าได้อย่างต่อเนื่องอย่างช้าๆและการสร้างสมดุลความชื้นในระหว่างเก็บรักษาหอมหัวใหญ่ในวันที่ 1 ก่อนอบแห้งต่อในวันที่ 2 เพื่อให้ความชื้นที่เหลือน้อยแพร่ซึมออกมาที่ผิวหน้าได้อีกจึงทำให้ความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ต่ำกว่า 10 % และตรวจค่า a_w ของหอมหัวใหญ่อบแห้งทุกวิธีมีค่าต่ำกว่า 0.6

ตาราง 4.6 ค่าความชื้น Bulk Density Bulk Shrinkage Coefficient ค่าความพรุนและการคืนรูปของหอมหัวใหญ่

ค่า	ก่อนอบแห้ง	Tray Drying	Osmotic+ Tray Drying	Solar Drying	Osmotic+ Solar Drying
1. ความชื้น (%w.b.) (g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง)	93.59±0.30 (14.60±0.02)	12.53 ^b ±2.00 (0.1253±0.02)	12.72 ^b ±1.84 (0.1272±0.02)	8.01 ^a ±0.21 (0.0801±0.00)	8.44 ^a ±0.41 (0.0844±0.00)
2. ค่า Bulk Density (g/ml)	0.45±0.01	0.26 ^a ±0.00	0.30 ^{ab} ±0.00	0.39 ^c ±0.04	0.32 ^b ±0.04
3. Bulk Shrinkage Coefficient (S_b) *	1.00±0.00	0.13 ^a ±0.01	0.11 ^{ab} ±0.01	0.08 ^c ±0.01	0.10 ^{bc} ±0.02
4. ค่าความพรุน (%) **	54.58±0.05	81.00 ^a ±0.13	77.06 ^b ±0.77	71.93 ^c ±0.02	77.94 ^b ±0.59
5. การคืนรูปที่เวลา 2 ชั่วโมง (%)	-	93.08 ^a ±0.92	91.55 ^a ±0.08	87.56 ^b ±1.34	92.34 ^a ±0.70

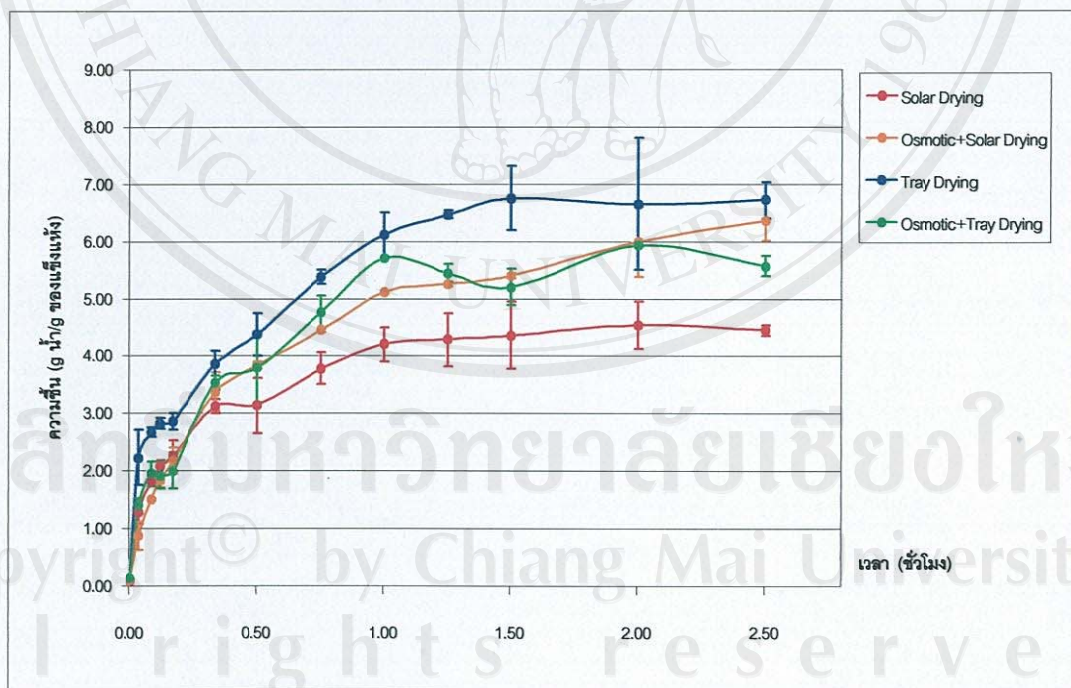
หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* คำนวณจากสมการ ข 2 ในภาคผนวก ข

** คำนวณจากสมการ ข 3 และ ข 4 ในภาคผนวก ข

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันตามแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตาราง 4.6 ค่า Bulk Density ของหอมหัวใหญ่สดมีค่ามากกว่าหอมหัวใหญ่อบแห้ง เพราะหอมหัวใหญ่สดมีความชื้นภายในขึ้นหอมหัวใหญ่มาก มีรายงานว่า การอบแห้งหอมหัวใหญ่ทำให้ค่า Bulk Density ของขึ้นหอมหัวใหญ่ที่มีความหนา 5 mm ความชื้นเริ่มต้นของหอมหัวใหญ่ 80 %w.b. ลดลงตามความชื้นของหอมหัวใหญ่จนถึง 12 %w.b. (Rapusas *et al.*, 1995) พิจารณาความชื้นและค่า Bulk Density ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่ไม่ผ่านและผ่านการออสโมติกด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) เช่นเดียวกับความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่ไม่ผ่านและผ่านการออสโมติกด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ แต่ความชื้นที่ต่ำประมาณ 8 %w.b. ของหอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ทำให้ค่า Bulk Density เพิ่มขึ้นมากกว่าหอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดที่มีความชื้นประมาณ 12 %w.b. สอดคล้องกับการทดลองของ Rapusas *et al.* (1995) เพราะการอบแห้งหอมหัวใหญ่จนมีความชื้นต่ำมากก่อให้เกิดการหดและบีบตัวของโครงสร้างเซลล์หอมหัวใหญ่ไม่สม่ำเสมอในทุกทิศทาง โครงสร้างเซลล์ที่รวมกันแน่นเกิดการแยกตัว ฉีกขาดหรือแตกออกได้ง่าย โครงสร้างขึ้นหอมหัวใหญ่ที่มีขนาดเล็กกระจายตัวชิดกันได้ดีขึ้นทำให้ค่า Bulk Density เพิ่มขึ้น (Krokida and Kouris, 2003; Rapusas *et al.*, 1995) ซึ่งค่า Bulk Density เกี่ยวข้องกับการหดตัว ปริมาณรูพรุนและการคืนรูปของขึ้นหอมหัวใหญ่อบแห้ง

รูป 4.13 การคืนรูปของหอมหัวใหญ่อบแห้งเทียบกับเวลา

การคืนรูป (Rehydration) ของอาหารแห้งแสดงถึงโครงสร้างของเซลล์ที่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากการนำบัตก่อนอบแห้ง (Pre-drying Treatment) และการอบแห้ง (Lewicki, 1998) ในขณะที่คืนรูปเกิด 3 ขั้นตอนตามลำดับคือ การดูดซับน้ำเข้าไปในอาหารแห้ง การพองตัว (Swelling) และการไหลของสารละลาย (Krokida and Kouris, 2003) การพองตัวเป็นส่วนหนึ่งกับน้ำที่อาหารแห้งดูดซับเอาไว้ โครงสร้างของเซลล์ที่สูญเสียไม่สามารถคืนรูปได้ดั้งเดิมเพราะการสูญเสียคุณสมบัติการเลือกผ่านของ Plasma Membrane ทำให้รูพรุนในชั้นหุ้มหัวใจใหญ่ลดลงต้านทานการถ่ายเทน้ำเข้าสู่ภายในเซลล์ ลดคุณสมบัติ Hydrophilic และการพองตัว การคืนรูปจึงต่ำลง ไม่สามารถดูดน้ำกลับเข้าไปได้เต็มที่ และสมบูรณ์ (Lewicki *et al.*, 1998 a) การคืนรูปของหอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยวิธีต่างๆแสดงในตาราง 4.6 และในรูป 4.13 พบว่าความชื้นสูงสุดที่หอมหัวใหญ่ดูดซับไว้ที่เวลา 2 ชั่วโมงไม่เท่ากับ ความชื้นเริ่มต้นในหอมหัวใหญ่สดและสามารถคืนรูปได้ประมาณ 90% กล่าวได้ว่าการอบแห้งเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถย้อนกลับได้ (Irreversible Process) การคืนรูปในชั่วโมงที่ 1 มีมาก โดยความสามารถในการคืนรูปของหอมหัวใหญ่อบแห้งขึ้นกับค่า Bulk Shrinkage Coefficient ที่แสดงถึงความสามารถในการหดตัวและส่งผลต่อค่าความพรุน (Porosity) ของหอมหัวใหญ่อบแห้ง พบว่าหอมหัวใหญ่สดมีความพรุนต่ำเพราะมีความชื้นอยู่ในเซลล์มาก เซลล์มีความเต่ง เมื่อผ่านการอบแห้ง หอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านและผ่านการออสโมติกแล้วอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดและหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการออสโมติกแล้วอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์มีการคืนรูปได้มากกว่าหอมหัวใหญ่ที่ไม่ผ่านการออสโมติกที่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ เพราะที่ความชื้นไม่ต่ำมากโครงสร้างของหอมหัวใหญ่ไม่ถูกอัดและบีบตัวอย่างแน่นหนา หอมหัวใหญ่หดตัวได้น้อยจึงมีความสามารถหดตัวได้ โครงสร้างไม่บิดเบี้ยวหรือแตกออกที่ส่งผลต่อรูพรุนที่ลดลงหรือแสดงด้วยค่า Bulk Shrinkage Coefficient และ ค่าความพรุนที่สูง ทำให้การคืนรูปทั้ง 3 กรณีที่เวลา 2 ชั่วโมงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

ตาราง 4.7 ค่าสีของหอมหัวใหญ่สดและหอมหัวใหญ่อบแห้ง

ค่าสี	ก่อนอบแห้ง	Tray Drying	Osmotic+ Tray Drying	Solar Drying	Osmotic+ Solar Drying	Commercial
1. L*	68.03±1.18	63.64 ^a ±1.61	63.83 ^a ±1.86	60.28 ^b ±3.91	60.67 ^b ±1.78	62.25 ^{ab} ±1.80
2. a*	-4.11±0.39	-2.42 ^b ±0.58	-3.72 ^a ±0.45	1.56 ^c ±1.33	3.02 ^d ±1.00	2.01 ^d ±0.71
3. b*	7.75±0.82	32.18 ^c ±1.23	27.24 ^b ±0.57	25.78 ^a ±2.57	26.58 ^a ±1.83	31.31 ^c ±1.43

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่ต่างกันตามแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

สีเป็นลักษณะปรากฏของหอมหัวใหญ่ที่สำคัญ (ภาคผนวก ก รูป ก 5) การเกิดสีน้ำตาลของหอมหัวใหญ่ในระหว่างการอบแห้งสาเหตุหนึ่งมาจากปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning ที่เกิดจากน้ำภายในอาหารพาเอากรดอะมิโนและน้ำตาลออกมาที่ผิวหน้า เมื่ออาหารสูญเสียความชื้นออกไปมากทำให้ความเข้มข้นของสารดังกล่าวที่ผิวหน้าเพิ่มมากขึ้นและอุณหภูมิอบแห้งที่สูงเร่งให้เกิดปฏิกิริยานี้ได้ดี (Arsdel,1973) การเกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning ในหอมหัวใหญ่เกิดได้สูงสุดเมื่อค่า a_w อยู่ในช่วง 0.6-0.7 ที่ความชื้น 20.4 %w.b. (Rapusas and Driscoll,1995 a) ศิริทรัพย์ (2544) พบว่าปฏิกิริยานี้เกิดเมื่อความชื้นในหอมหัวใหญ่มีค่าประมาณ 16.37-36.56 %w.b. ปฏิกิริยา Maillard เกิดเมื่อหอมหัวใหญ่สูญเสียความชื้นออกไป 40-50% และเกิด Caramelization เมื่อสูญเสียความชื้นประมาณ 60 % (Adam *et al.*,2000) การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์อาจเกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning เมื่อหอมหัวใหญ่มีความชื้น ประมาณ 20 %w.b. หรือสูญเสียความชื้นประมาณ 78% วัดค่า a_w ได้ประมาณ 0.5 โดยค่าสี L^*, a^*, b^* ของหอมหัวใหญ่สดเป็น $70.07 \pm 4.03, -4.11 \pm 0.39, 7.75 \pm 0.82$ เปลี่ยนเป็น $68.03 \pm 1.18, -4.53 \pm 0.36, 22.49 \pm 1.30$ แนวโน้มการเกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning ทำให้ค่า L^* ลดลง ค่า a^* และ b^* เพิ่มขึ้น โดยหอมหัวใหญ่อบแห้งเป็นสีน้ำตาลมากเมื่อค่า a^* มาก จากตาราง 4.7 การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ก่อให้เกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning ได้ง่ายและมากกว่าการอบแห้งด้วยอากาศร้อนแบบถาดเพราะอัตราการอบแห้งในช่วงความชื้นและ a_w ที่เหมาะสมต่อการเกิดปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning เกิดได้นาน การอบแห้งไม่ติดช่วยลดเวลาอบแห้งและลดการเกิดสีน้ำตาลของหอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดแต่ไม่มีผลต่อสีของหอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

ตาราง 4.8 ปริมาณ Pyruvic Acid ของหอมหัวใหญ่สดและหอมหัวใหญ่อบแห้ง

Pyruvic Acid ($\mu\text{mole/g}$ ของแข็งแห้ง)	กอบอบแห้ง	Tray Drying	Osmotic+ Tray Drying	Solar Drying	Osmotic+ Solar Drying
1.Total Pyruvic Acid	63.49 ± 0.00	$3.13^d \pm 0.00$	$3.40^c \pm 0.00$	$4.04^b \pm 0.01$	$5.08^a \pm 0.08$
2.Enzymatically Pyruvic Acid	16.54 ± 0.06	0.31 ± 0.09	1.03 ± 0.05	0.15 ± 0.14	0.32 ± 0.02

หมายเหตุ ; ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันตามแถว แนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตาราง 4.8 การอบแห้งทำให้ปริมาณ Total Pyruvic Acid และ Enzymatically Pyruvic Acid ของหอมหัวใหญ่ลดลง โดยเฉพาะ Enzymatically Pyruvic Acid ลดลงอย่างรวดเร็วและมีเหลือน้อยมากเพราะอุณหภูมิสูงลดการทำงานของเอนไซม์ Alliinase ที่มีผลต่อการสร้าง Enzymatically Pyruvic Acid (Arsdel, 1973; Pezzutti and Crapiste, 1997) อุณหภูมิในขณะอบแห้งหอมหัวใหญ่ 50-80°C ทำให้สูญเสียปริมาณ Pyruvic Acid ถึง 65% และองค์ประกอบของสารที่ระเหยได้มีจุดเดือดต่ำจะระเหยได้มาก ถ้าอบแห้งอุณหภูมิ 80°C จะทำลายองค์ประกอบของสารให้กลิ่นทั้งหมด (Adam *et al.*, 2000) ซึ่ง Total Pyruvic Acid ที่เหลืออยู่ใช้เป็นค่าแสดงความคุณค่า (Pezzutti and Crapiste, 1997) หอมหัวใหญ่อบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์มี Total Pyruvic Acid มากกว่าอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดเพราะการอบแห้งแบบถาดใช้อุณหภูมิตลอดการอบแห้ง แต่การอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์มีอุณหภูมิสูงกว่า 60°C ประมาณ 4 ชั่วโมง การอบสโมคกลดการสูญเสียปริมาณ Total Pyruvic Acid เพราะช่วยลดเวลาอบแห้ง หอมหัวใหญ่ไม่ได้สัมผัสอากาศร้อนเป็นเวลานาน

4.2.6 วิธีที่เหมาะสมในการอบแห้งหอมหัวใหญ่

การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดใช้เวลาอบแห้งสั้นเพราะอัตราการอบแห้งสูง สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ให้สม่ำเสมอตลอดการอบแห้ง อบแห้งได้ทุกฤดูกาลและช่วงเวลาทั้งกลางวันและกลางคืนอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตต่อหน่วยเวลามาก สูญเสียพลังงานไฟฟ้าเพื่อเพิ่มอุณหภูมิของอากาศ คุณภาพของผลิตภัณฑ์พบว่าความชื้นสุดท้ายของหอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ 12 %w.b. หอมหัวใหญ่อบแห้งไม่กรอบ ไม่เปราะ แต่มุม ทำให้บดเป็นผงได้ยาก หอมหัวใหญ่อบแห้งมีสีเขียวเหลืองและความคุณค่าการออกสโมคกกับการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบถาดลดเวลาอบแห้งช่วยรักษาสีและความคุณค่าดีกว่าการอบแห้งด้วยอากาศร้อนอย่างเดียว

การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ใช้เวลาอบแห้งนานเพราะอัตราการอบแห้งต่ำ การอบแห้งไม่ต่อเนื่องเพราะจำกัดด้วยปริมาณพลังงานแสงอาทิตย์จึงใช้เวลาอบแห้ง 2 วัน ผลผลิตต่อหน่วยเวลาน้อย แต่เป็นแนวทางเลือกหนึ่งเพราะปริมาณหอมหัวใหญ่มีมากในช่วงเดือนมกราคม-เมษายนซึ่งพลังงานแสงอาทิตย์ในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณมาก ช่วงเวลาที่มีแสงอาทิตย์ต่อวันนาน การอบแห้งด้วยวิธีนี้ไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สม่ำเสมอตลอดได้ แต่สามารถปรับพื้นที่อบแห้งให้มากขึ้นและเกลี่ยให้ชั้นหอมหัวใหญ่ให้บาง เพื่อเพิ่มอัตราการอบแห้ง การเพิ่มความหนาของชั้นหอมหัวใหญ่ไม่ควรกระทำ ถ้าความหนาของชั้นหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการออกสโมคกเป็น 0.5 cm, 1.0 cm และ 1.5 cm เวลาอบแห้งให้หอมหัวใหญ่มีความชื้นประมาณ 8%

w.b. ใช้เวลาเพิ่มมากขึ้นคือ 13, 22 และ 29 ชั่วโมง ตามลำดับ ซึ่งถ้าหอมหัวใหญ่สัมผัสกับอุณหภูมิสูง และแสงอาทิตย์เป็นเวลานานอาจสูญเสียกลิ่น เกิดสีน้ำตาลได้มาก วิธีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ประหยัดพลังงาน คุณภาพของผลิตภัณฑ์พบว่าหอมหัวใหญ่อบแห้งมีความชื้นประมาณ 8 %w.b. ผลิตภัณฑ์กรอบ เปราะ หอมหัวใหญ่อบแห้งมีสีน้ำตาลอ่อนใกล้เคียงหอมหัวใหญ่อบแห้งทางการค้า การออกซิเดชันร่วมกับอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์สามารถลดเวลาอบแห้งได้ ช่วยเพิ่มการคืนรูป รักษาความชื้น ดีกว่าการอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพียงอย่างเดียว

การอบแห้งหอมหัวใหญ่ด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแปรรูปหอมหัวใหญ่ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีมากในเดือนมกราคม-เมษายน และเป็นช่วงที่มีพลังงานแสงอาทิตย์มาก การอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการออกซิเดชันหอมหัวใหญ่ด้วยสารละลายเกลือที่มีราคาถูกช่วยลดเวลาอบแห้ง ปรับปรุงโครงสร้างของหอมหัวใหญ่ไม่ให้หดตัว เพิ่มความสามารถในการคืนรูป รักษาปริมาณ Total Pyruvic Acid ที่เป็นค่าแสดงความชื้น หอมหัวใหญ่อบแห้งมีความชื้นและสีที่ใกล้เคียงกับหอมหัวใหญ่ทางการค้า และเมื่อวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการและพลังงานหอมหัวใหญ่อบแห้งที่ผ่านการออกซิเดชันและอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ดังแสดงในตาราง 4.9

ตาราง 4.9 คุณค่าทางโภชนาการและพลังงานของหอมหัวใหญ่สดและหอมหัวใหญ่อบแห้ง

คุณค่าทางโภชนาการ	หอมหัวใหญ่สด	หอมหัวใหญ่อบแห้ง (Osmotic+ Solar Drying)
	% w.b. (% d.b.)	% w.b. (% d.b.)
1. ไนโตรเจน (ในรูปไนโตรเจนทั้งหมด) (Total Nitrogen)	0.55±0.00 (383.12 ^a ±0.94)	7.06±0.28 (328.60 ^b ±0.47)
2. ไขมันทั้งหมด (Total Lipid)	0.86±0.00 (888.45 ^a ±0.84)	0.06±0.00 (818.17 ^b ±6.85)
3. คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด (Total Carbohydrate)	4.18±0.11 (653.13 ^a ±1.74)	46.76±1.65 (645.90 ^b ±1.81)
4. เส้นใยทั้งหมด (Total Crude Fiber)	1.45±0.12 (1,121.05 ^a ±81.02)	17.07±0.51 (926.97 ^b ±40.11)
5. เถ้าทั้งหมด (Total Ash)	0.16±0.02 (239.48 ^a ±24.43)	19.40±1.83 (1,936.24 ^b ±174.25)
6. น้ำตาล (ในรูป Reducing)	1.42±0.14 (22.16 ^a ±2.22)	16.03±1.67 (17.58 ^b ±1.83)
7. พลังงาน (kcal/ 100 g หอมหัวใหญ่)	19.38±0.43 (302.54 ^a ±6.65)	222.97±5.62 (224.60 ^b ±6.17)

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันตามแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

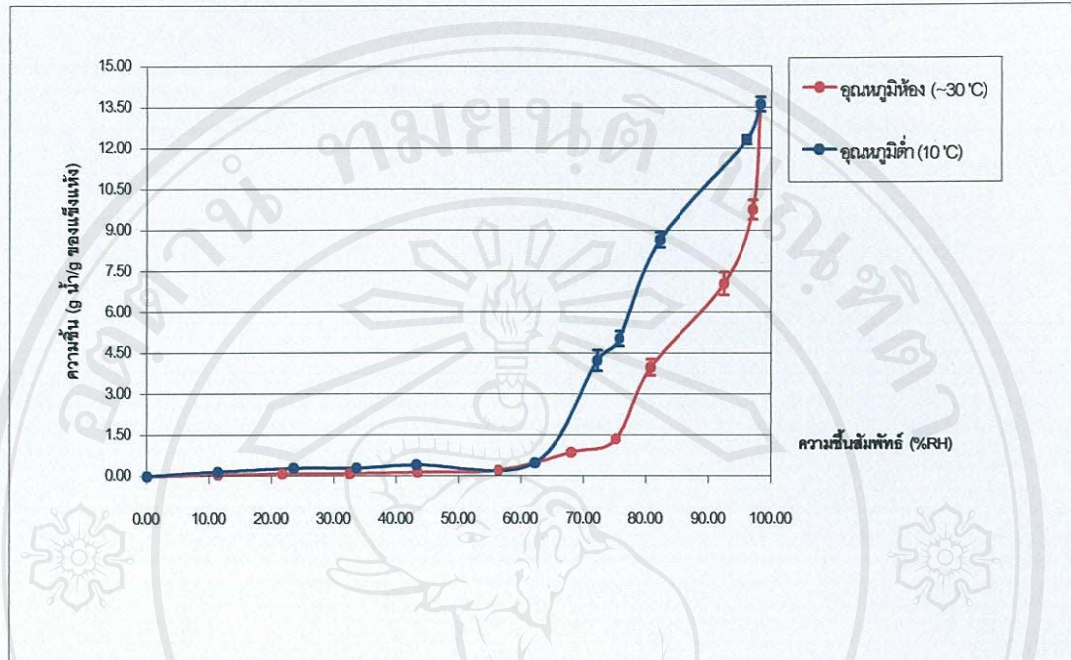
ทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตาราง 4.9 หอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ซึ่งเป็นวิธีอบแห้งที่เหมาะสมจากการศึกษานี้ทำให้คุณค่าทางโภชนาการและพลังงานในหน่วย % d.b. ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) แต่ปริมาณเถ้าทั้งหมดในหน่วย % d.b. เพิ่มขึ้น เพราะมีเกลือที่เข้าไปในหอมหัวใหญ่อบแห้ง เกลือช่วยปรับสูตร ให้รสชาติแก่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ หอมหัวใหญ่อบแห้งเป็นส่วนประกอบ เกลือที่เสริมธาตุไอโอดีนช่วยเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการและป้องกันการขาดธาตุไอโอดีน

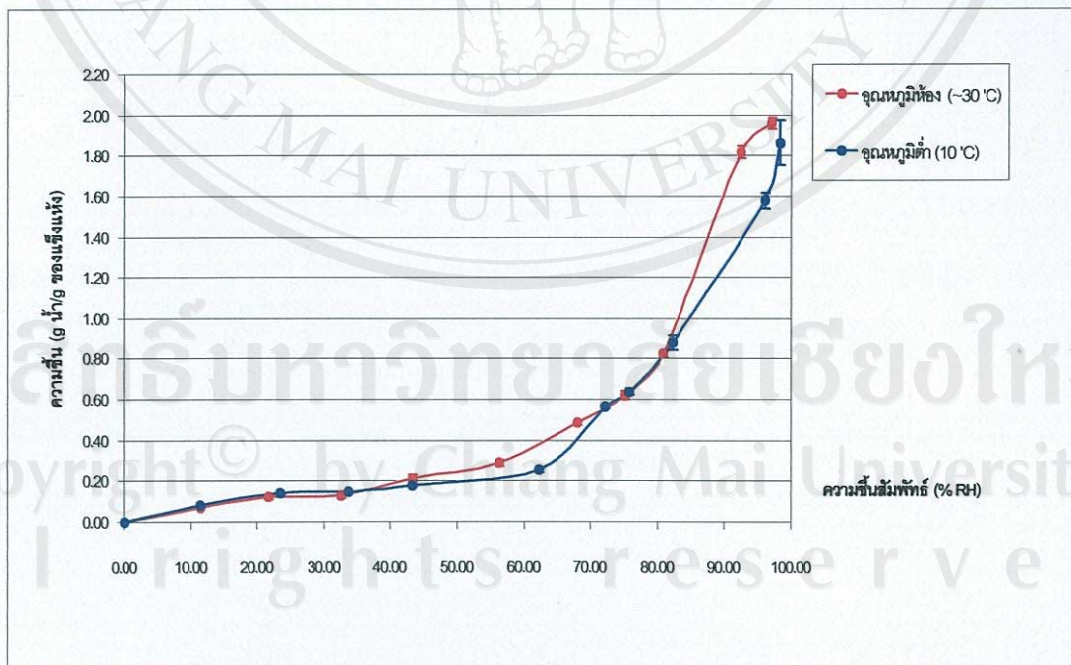

4.3 การศึกษา Sorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่ที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้อง

4.3.1 Sorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่ที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้อง

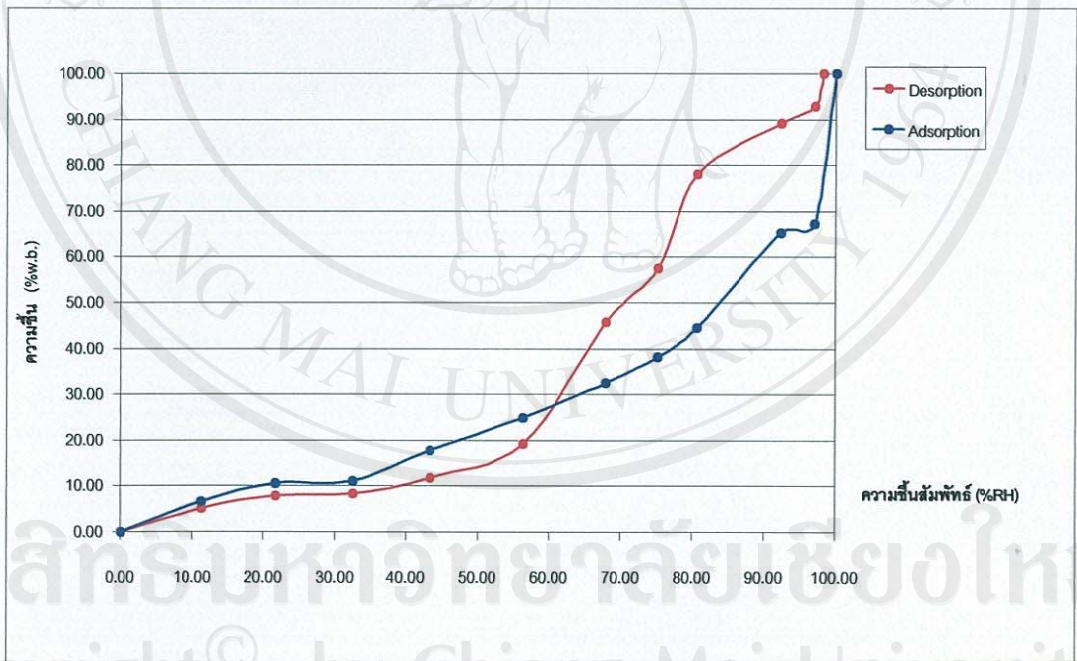
รูป 4.14 Desorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่ที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้อง

รูป 4.15 Adsorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้อง

รูป 4.16 Desorption และ Adsorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่ที่อุณหภูมิต่ำ

รูป 4.17 Desorption และ Adsorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิห้อง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Desorption Isotherms ที่อุณหภูมิต่ำ ($10 \pm 1^{\circ}\text{C}$) และอุณหภูมิห้อง (ประมาณ 30°C) ในรูป 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นสมดุลของหอมหัวใหญ่และความชื้นสัมพัทธ์สิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเป็นหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบสโมคกิ้งด้วยสารละลายเกลือแกง 5% เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้อง พบว่าความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่ลดลงไม่เป็นเส้นตรงกับความชื้นสัมพัทธ์ที่ลดลง จากกราฟพบว่า ความชื้นของหอมหัวใหญ่ลดลงมากเมื่อความชื้นสัมพัทธ์ลดลงจาก 95% เป็น 55% ที่อุณหภูมิห้องความชื้นของหอมหัวใหญ่ลดลงมากกว่าที่อุณหภูมิต่ำ ที่ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 55% ความชื้นของหอมหัวใหญ่เปลี่ยนแปลงน้อยทั้งที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้อง ซึ่งคล้ายกับ Desorption Isotherms ที่อุณหภูมิ 30°C และ 70°C ของหอมหัวใหญ่ ที่ Krokida *et al.* (2003) สร้างขึ้น จาก Desorption Isotherm อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลดความชื้นของหอมหัวใหญ่ โดยแนวโน้มอุณหภูมิสูงและความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสามารถลดความชื้นได้มาก และ Desorption ที่ความชื้นสัมพัทธ์เดียวกัน เมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้นทำให้ความชื้นของหอมหัวใหญ่ลดลง

Adsorption Isotherms ที่อุณหภูมิต่ำ ($10 \pm 1^{\circ}\text{C}$) และอุณหภูมิห้อง (ประมาณ 30°C) ในรูป 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นสมดุลของหอมหัวใหญ่และความชื้นสัมพัทธ์สิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเริ่มต้นเป็นหอมหัวใหญ่ที่ผ่านการอบสโมคกิ้งด้วยสารละลายเกลือแกง 5% เป็นเวลา 2 ชั่วโมง แล้วอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์จนมีความชื้นสุดท้ายประมาณ 8 %w.b. พบว่าลักษณะของกราฟที่ได้เป็นเส้นโค้งเช่นเดียวกับที่พบในอาหารหลายชนิด ที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้องลักษณะของเส้นกราฟใกล้เคียงกัน จากกราฟในช่วงความชื้นสัมพัทธ์สมดุล 11-35 % ความชื้นสมดุลของหอมหัวใหญ่เปลี่ยนแปลงไม่มาก หลังจากช่วงนี้ความชื้นสมดุลเพิ่มขึ้นรวดเร็วคล้ายกับ Adsorption Isotherms ที่อุณหภูมิ $20 \pm 0.1^{\circ}\text{C}$ ของหอมหัวใหญ่ผง (Onion Powder) ที่ Debnath *et al.* (2002) สร้างขึ้นโดยความชื้นสมดุลเพิ่มขึ้นรวดเร็วเมื่อความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 50 %

Adsorption Isotherms ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้องใช้กำหนดสภาวะที่เหมาะสมในการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้งและทำนายการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสภาวะการเก็บไม่เป็นไปตามที่กำหนด จาก Adsorption Isotherms ทราบว่าถ้าต้องการเก็บหอมหัวใหญ่อบแห้งที่มีความชื้นประมาณ 10%w.b. ให้มีความชื้นคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงจะต้องเก็บที่สภาวะความชื้นสัมพัทธ์ไม่เกิน 35% ที่อุณหภูมิสูงหรือต่ำเพื่อรักษาคุณภาพหอมหัวใหญ่อบแห้งให้มีความชื้นคงที่ คงความกรอบ เพราะ ลดการเกิดปฏิกิริยา Non-Enzymatic Browning ที่ทำให้หอมหัวใหญ่อบแห้งเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลในขณะที่เก็บรักษา การทดลองพบว่าหอมหัวใหญ่อบแห้งในขณะเก็บรักษาจะเกิดสีน้ำตาลเมื่อ a_w มากกว่า 0.356 ความชื้นประมาณ 13 %w.b. และระงับการเจริญเติบโตของยีสต์และราที่ทำให้ผลิตภัณฑ์เสื่อมเสียและไม่ปลอดภัยแก่การบริโภค แต่ในทางการ

ค่าของต่างประเทศจะเก็บหอมหัวใหญ่ไว้ที่ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 30% (A rsdel,1973) Isotherms ของหอมหัวใหญ่มีลักษณะ Hygroscopic อย่างมาก จากรูป 4.16 และ 4.17 เมื่อ ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 35% ความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งเพิ่มขึ้นรวดเร็วมากและเกิดลักษณะ Hysteresis กล่าวคือเส้นกราฟ Desorption และ Adsorption Isotherms ทั้ง 2 อุณหภูมิไม่ใช่เส้นเดียวกัน และจากรูป 4.17 พบว่าในช่วงความชื้นสัมพัทธ์ที่น้อยกว่า 50 % เส้นกราฟ Adsorption อยู่เหนือเส้นกราฟ Desorption แต่ที่ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่านี้เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า Intersection (Inversion) ซึ่งจะพบในอาหารที่มีน้ำตาล (Tsami *et al.*,1990) การเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้งควรทำอย่างระวังเพราะลักษณะของหอมหัวใหญ่อบแห้งสามารถดูดความชื้นได้ดี

4.3.2 แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของหอมหัวใหญ่อบแห้ง

การทำนาย Adsorption Isotherms ที่อุณหภูมิต่ำและอุณหภูมิห้องโดยใช้แบบจำลองของ GAB (Guggenheim-Anderson deBoer) และ Smith (Maskan and Göğüş, 1999) แสดงสมการได้ดังนี้

แบบจำลอง GAB

$$M = \frac{M_0 Cka_w}{[(1 - ka_w)(1 - ka_w + Cka_w)]} \quad (4.1)$$

แบบจำลอง Smith

$$M = A - B \ln(1 - a_w) \quad (4.2)$$

เมื่อ M คือ ความชื้น (g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง)

M_0 คือ ความชื้นชั้นเดียวของอาหาร (The Monolayer Moisture)
(g น้ำ/ g ของแข็งแห้ง)

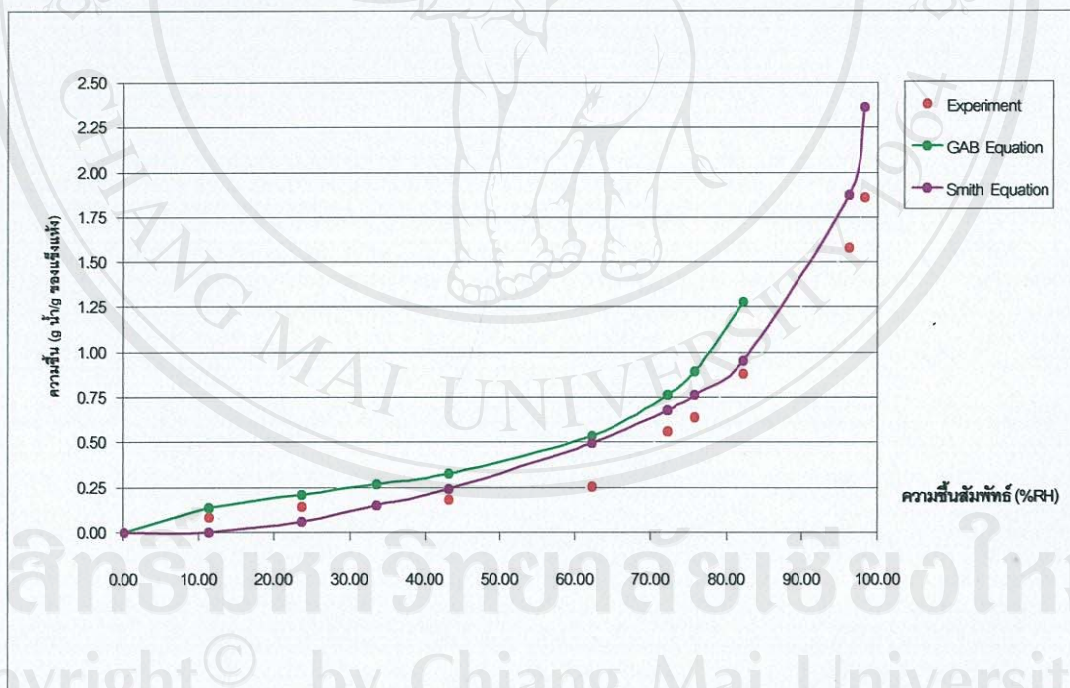
C,k,A,B คือ ค่าคงที่

ใช้วิธีการวิเคราะห์หาสมการถดถอยแบบไม่เป็นเส้นตรง (Non-linear Regression) ได้ค่าคงที่แสดงในตาราง 4.10 และแสดงเส้น Adsorption Isotherms ที่ได้จากแบบจำลอง GAB และแบบจำลอง Smith ในรูป 4.18 และ 4.19

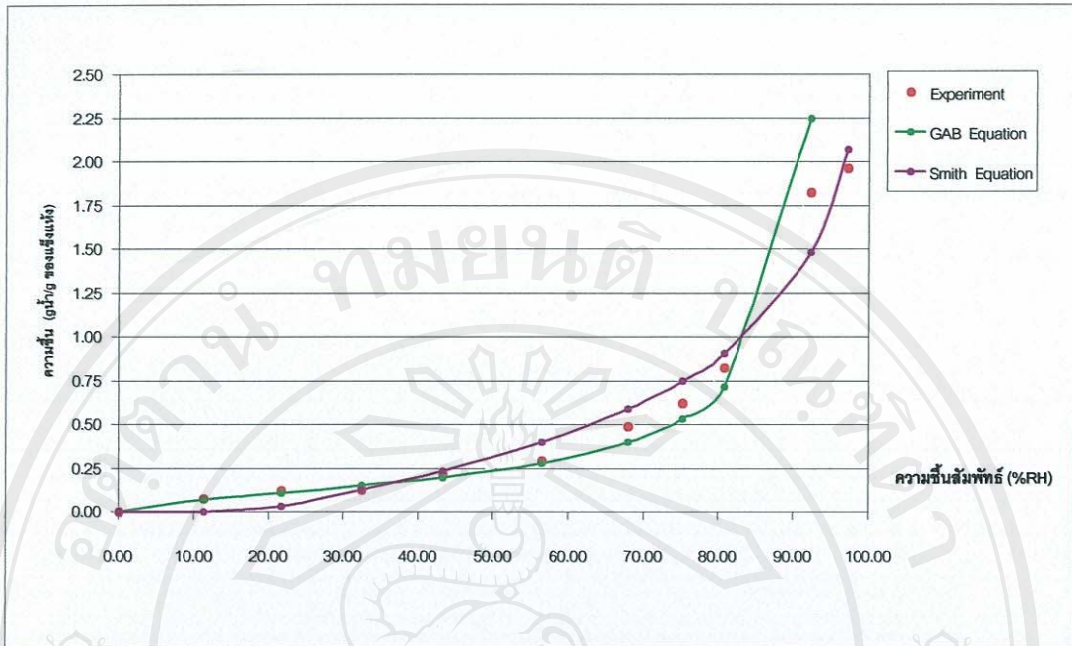
ตาราง 4.10 ค่าตัวแปรในสมการ GAB และ Smith

สมการ	อุณหภูมิ	ตัวแปร				
		M_0	C	k	A	B
GAB	ต่ำ	0.2035	11.3946	1.0275	-	-
	ห้อง	0.1299	6.9414	1.0214	-	-
Smith	ต่ำ	-	-	-	-0.1021	0.6136
	ห้อง	-	-	-	-0.1177	0.6232

จากรูป 4.18 พบว่าสมการของ Smith ทำนายเส้น Adsorption Isotherm ที่อุณหภูมิต่ำและความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 45% ได้ใกล้เคียงกว่าสมการ GAB และจากรูป 4.19 สมการของ Smith และสมการ GAB ทำนายเส้น Adsorption Isotherm ที่อุณหภูมิสูงได้ แต่สมการ GAB ทำนายได้ใกล้เคียงมากที่ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 60%

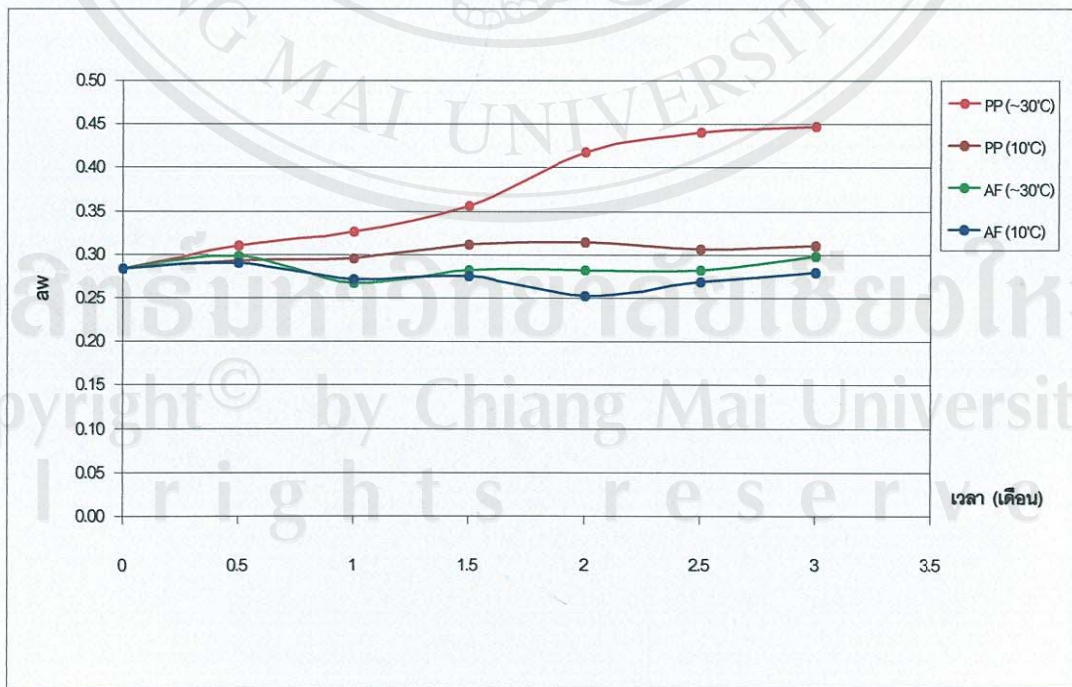
รูป 4.18 Adsorption Isotherms จากสมการ GAB และ Smith ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิต่ำ

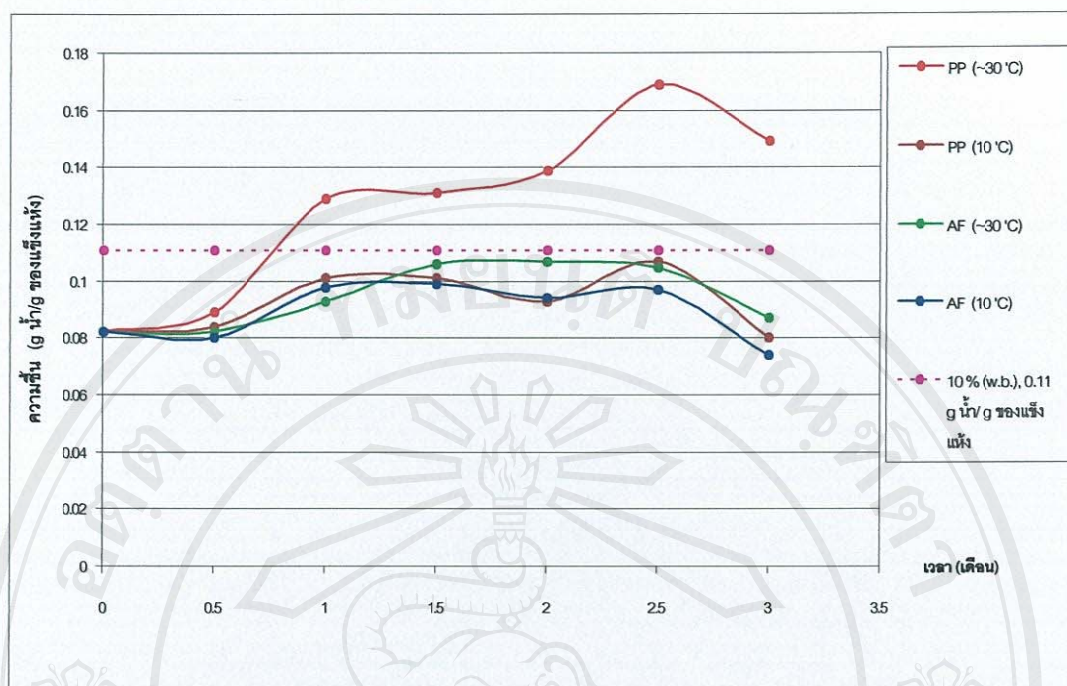
รูป 4.19 Adsorption Isotherms จากสมการ GAB และ Smith ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิห้อง

4.4 การศึกษาผลของชนิดบรรจุภัณฑ์และอุณหภูมิที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพทางกายภาพ เคมีและจุลินทรีย์ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาในเวลา 3 เดือน

4.4.1 การเปลี่ยนแปลงค่า a_w และความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้ง

รูป 4.20 การเปลี่ยนแปลงค่า a_w ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

รูป 4.21 การเปลี่ยนแปลงความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

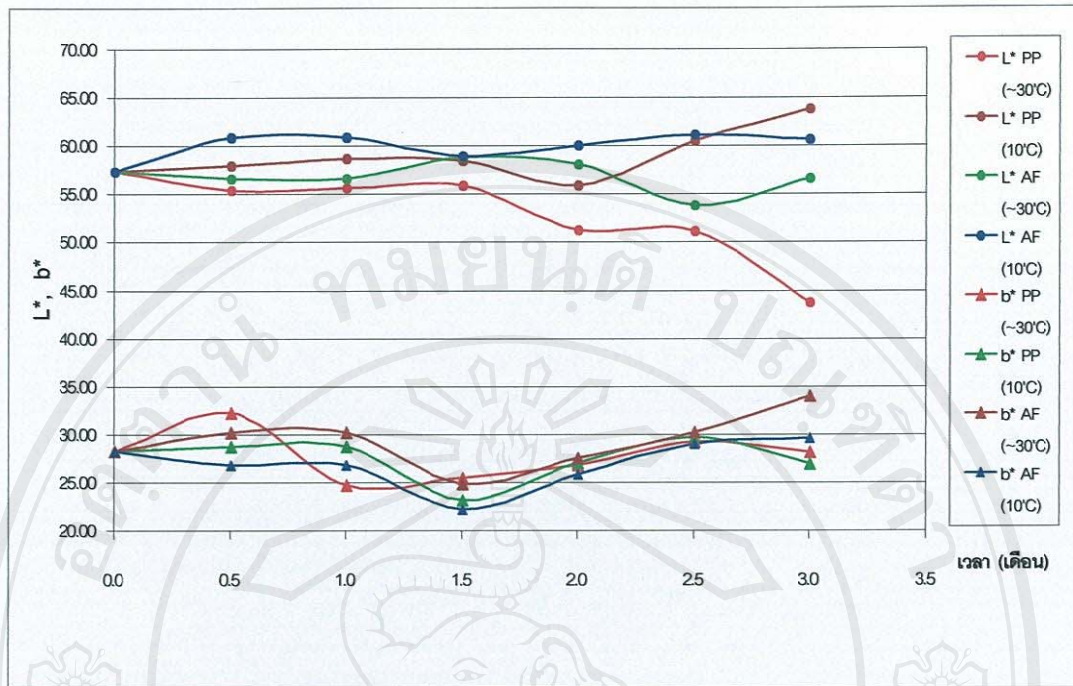
การเปลี่ยนแปลงค่า a_w และความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่บรรจุในถุง Polypropylene (PP) ในกล่องกระดาษลูกฟูก และถุง Aluminium Foil (AF) ที่อุณหภูมิต่ำ ($10 \pm 1^\circ\text{C}$) และอุณหภูมิห้อง (ประมาณ 30°C) ในระหว่างเก็บรักษาเป็นเวลา 3 เดือน แสดงในรูป 4.20 และรูป 4.21 พบว่าการเก็บรักษาด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูก ที่อุณหภูมิห้อง ค่า a_w เพิ่มขึ้นจาก 0.283 ± 0.008 เป็น 0.447 ± 0.000 และ ความชื้นเพิ่มขึ้นจาก $8.18 \pm 0.29\% \text{w.b.}$ เป็น $14.93 \pm 0.12\% \text{w.b.}$ ตามเวลาเก็บรักษา 3 เดือน ถ้าเก็บที่อุณหภูมิต่ำ ค่า a_w และ ความชื้นเปลี่ยนแปลงน้อย เช่นเดียวกับการเก็บรักษาด้วยถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิห้อง สาเหตุที่หอมหัวใหญ่อบแห้งเก็บรักษาด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูก ที่อุณหภูมิห้อง (ประมาณ 30°C) มีค่า a_w และความชื้นเพิ่มขึ้นเพราะความชื้นสัมพัทธ์มีค่าประมาณ 70-90% ที่สูงกว่า 35% ที่กำหนดจาก Adsorption Isotherms ในรูป 4.15 ถ้ากำหนดให้ความชื้นหอมหัวใหญ่อบแห้งในขณะเก็บรักษาต้องไม่เกิน 10% w.b. การเก็บด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูก ที่อุณหภูมิห้องเก็บรักษาได้ประมาณ 2 อาทิตย์เพราะถุง Polypropylene มีค่า Moisture Permeability $4-10.8 \text{ g/m}^2/\text{วัน}$ (จันทร์สุตา, 2540) และกล่องกระดาษลูกฟูกมีความต้านทานต่อการแพร่ของความชื้นต่ำ (www.fao.org.com) ส่วนถุง Aluminium Foil มีค่า Moisture Permeability $< 1 \text{ g/m}^2/\text{วัน}$ (www.reoamos.com) กล่าวได้ว่าความชื้นสามารถแพร่ซึมผ่านถุง Polypropylene และกล่องกระดาษลูกฟูกได้มากกว่าถุง Aluminium Foil ทำให้ความชื้นของหอมหัวใหญ่ที่เก็บด้วยถุง

Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกเพิ่มมากและรวดเร็วกว่าหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บด้วยถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิห้อง ส่วนการเก็บด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกและถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิต่ำ ความชื้นสัมพัทธ์น้อยกว่า 35 % สามารถเก็บเป็นเวลา 3 เดือนและรักษาความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งไม่เกิน 10 %w.b.

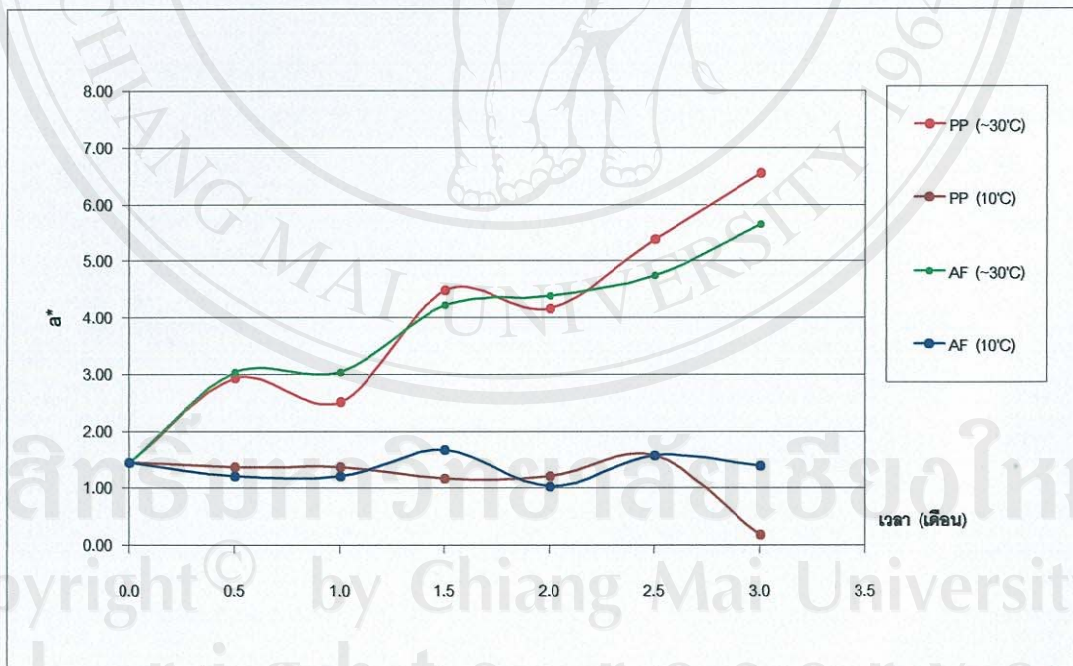
4.4.2 การเปลี่ยนแปลงค่าสี ปริมาณ Pyruvic Acid และจุลินทรีย์ของหอมหัวใหญ่อบแห้ง

การเปลี่ยนแปลงค่าสีของหอมหัวใหญ่อบแห้งในระหว่างเก็บรักษาแสดงในรูป 4.22 , 4.23 และภาคผนวก ก รูป ก 7 ในเวลาเก็บรักษา 3 เดือน หอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูก ที่อุณหภูมิห้อง ค่า L^* มีแนวโน้มลดลงจาก 57.32 ± 3.16 เป็น 43.78 ± 5.25 และค่า a^* ที่เพิ่มขึ้นจาก 1.45 ± 1.47 เป็น 6.56 ± 1.18 คล้ายกับ Ahmed and Shivhare (2001) พบว่า Onion Paste บรรจุในถุง HDPE (High-density-polyethylene Pouch) เก็บที่ 25°C มีการเปลี่ยนแปลงค่า L ลดลงในเวลา 75 วัน กรณีหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บด้วยถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิห้องมีแนวโน้มของค่า a^* ที่เพิ่มขึ้นจาก 1.45 ± 1.47 เป็น 5.64 ± 1.34 เพราะเก็บที่อุณหภูมิ $25-45^{\circ}\text{C}$ ทำให้หอมหัวใหญ่อบแห้งมีสีน้ำตาลเพิ่มขึ้น (Ahmed and Shivhare, 2001; Rapusas and Driscoll, 1995 a; Sa' and Sereno, 1999) และจากภาคผนวก ก รูป ก 7 การเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้งที่อุณหภูมิห้องด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกมีสีน้ำตาลเพิ่มมากขึ้นตามเวลาเก็บรักษาซึ่งเกิดได้เร็วและมากกว่าการเก็บด้วยถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิเดียวกัน การแพร่ของความชื้นจากบรรยากาศภายนอกสามารถแพร่ผ่านถุง Polypropylene และกล่องกระดาษลูกฟูกได้ดีกว่าถุง Aluminium อาจทำให้ความชื้นสัมพัทธ์ภายในถุง Polypropylene เพิ่มขึ้นได้เร็วและมากขึ้นซึ่งมีรายงานว่า ความชื้นสัมพัทธ์ 33-53% ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นสีน้ำตาลในหอมหัวใหญ่อบแห้งได้ดี การเก็บรักษาด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกที่อุณหภูมิห้อง ถุงชนิดนี้ยอมให้ความชื้นจากสิ่งแวดล้อมแพร่ผ่านเข้าไปได้ง่ายทำให้หอมหัวใหญ่อบแห้งที่บรรจุภายในดูมีความชื้นมากขึ้นและความชื้นภายในถุงที่มากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลได้ ในขณะที่การเก็บรักษาด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกและถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิต่ำ ค่า L^* , a^* และ b^* ไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเก็บเป็นเวลา 3 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)

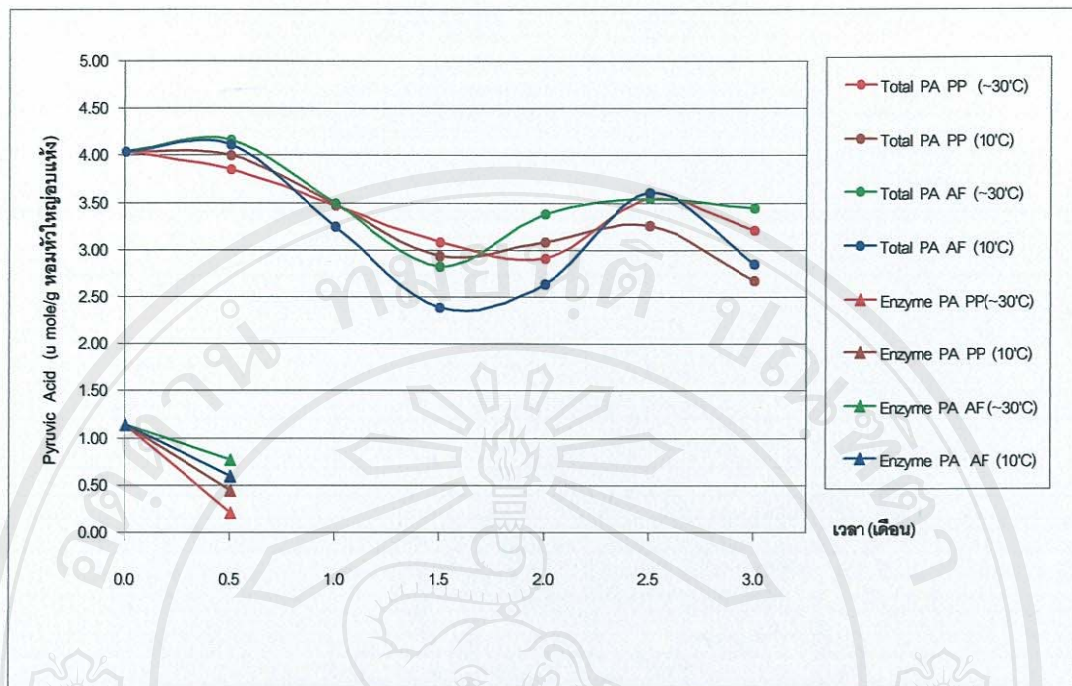

รูป 4.22 การเปลี่ยนแปลงค่าสี L*, b* ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

รูป 4.23 การเปลี่ยนแปลงค่าสี a* ของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

รูป 4.24 การเปลี่ยนแปลงปริมาณ Pyruvic Acid ของหมักหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณ Pyruvic Acid ของหมักหัวใหญ่อบแห้งในระหว่างเก็บรักษาแสดงในรูป 4.24 พบว่า ปริมาณ Enzymatically Pyruvic Acid ที่มีน้อยพบในช่วง 15 วันแรกของการเก็บรักษาเท่านั้น เพราะความชื้นและค่า a_w ของหมักหัวใหญ่อบแห้งที่ต่ำจำกัดการทำงานของเอนไซม์ Alliinase ทำให้พบ Enzymatically Pyruvic Acid ในช่วงแรก ส่วนปริมาณ Total Pyruvic Acid ที่เป็นค่าแสดงความฉุน (Pezzutti and Crapiste, 1997) ปรากฏอยู่แต่มีแนวโน้มลดลงในช่วงเดือนที่ 1-2 และคงที่ในช่วงเดือนที่ 2-3

ตาราง 4.11 ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดและปริมาณยีสต์และราของหมักหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆเป็นเวลา 3 เดือน

เวลาเก็บรักษา		ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด CFU/g หมักหัวใหญ่อบแห้ง	ปริมาณยีสต์และรา CFU/g หมักหัวใหญ่อบแห้ง
เริ่มต้น		2.0×10^3	<10
3 เดือน	ถุง Polypropylene อุณหภูมิต่ำ	3.8×10^3	<10
	ถุง Polypropylene อุณหภูมิห้อง	5.9×10^3	
	ถุง Aluminium Foil อุณหภูมิต่ำ	2.4×10^3	
	ถุง Aluminium Foil อุณหภูมิห้อง	3.0×10^3	

การเปลี่ยนแปลงปริมาณจุลินทรีย์แสดงในตาราง 4.11 พบว่าปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดอยู่ในช่วง 10^3 - 10^5 CFU/ g อาหาร (Robert *et al.*,1995) หากปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดมากกว่านี้แสดงว่าการแปรรูปไม่สะอาดหรือมีการปนเปื้อนในขณะที่เก็บรักษา และเกณฑ์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2536) กำหนดมาตรฐานผักผลไม้แห้งระบุว่า ยีสต์ควรน้อยกว่า 1×10^4 CFU/g อาหาร และรา < 500 CFU /g อาหาร เปรียบเทียบกับหอมหัวใหญ่อบแห้งที่เก็บเป็นเวลา 3 เดือนคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานนี้

4.4.3 วิธีที่เหมาะสมในการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้ง

หอมหัวใหญ่อบแห้งดูความชื้นกลับได้ง่ายดังนั้นความชื้นของหอมหัวใหญ่อบแห้งที่บรรจุอยู่ในบรรจุภัณฑ์ถ้ามากกว่า 10%w.b. ทำให้ค่า a_w เพิ่มขึ้นจึงมีผลต่อเนื้อสัมผัสจากที่กรอบ เพราะจะเปลี่ยนเป็นนุ่ม เหนียว สีเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีน้ำตาลเพราะปฏิกิริยา Non-enzymatic Browning การเก็บรักษาด้วยวิธีที่เหมาะสมช่วยคงคุณลักษณะที่ต้องการไว้ได้ พิจารณาชนิดของบรรจุภัณฑ์ 1 และอุณหภูมิขณะเก็บรักษา การเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องสะดวก แต่ไม่สามารถควบคุมความชื้นสัมพัทธ์ให้ต่ำได้ การบรรจุด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้งได้สั้น 2 อาทิตย์ ถุงชนิดนี้ใสจึงต้องนำกล่องกระดาษลูกฟูกมาซ้อนอีกชั้นเพื่อป้องกันแสงผ่านอันอาจก่อให้เกิดปฏิกิริยา Lipid Oxidation การเก็บด้วยถุง Aluminium Foil ใช้ได้กับที่อุณหภูมิห้องในเวลา 3 เดือน การเก็บด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูกเหมาะสมกับที่อุณหภูมิต่ำ ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 35% เพราะคงคุณลักษณะที่ต้องการไว้ได้ในระยะเวลา 3 เดือน เช่นเดียวกับการบรรจุถุง Aluminium Foil ที่อุณหภูมิต่ำ หอมหัวใหญ่อบแห้งเป็นวัตถุดิบชั้นกลาง (Intermediate Product) มักบรรจุในปริมาณมาก (Bulk Packed) การเก็บด้วยถุง Polypropylene ในกล่องกระดาษลูกฟูก มีข้อดีคือถุงและกล่องกระดาษชนิดนี้มีราคาปานกลาง กล่องกระดาษที่ใช้บรรจุหากทนทานสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ได้หลายครั้งและการจัดเรียงกล่องในขณะที่เก็บทำได้ง่ายโดยซ้อนเป็นชั้นให้เป็นหน่วยเดียวกัน ส่วนถุง Aluminium Foil มีราคาสูงเมื่อเทียบกับถุง Polypropylene การจัดเรียงในขณะที่เก็บกระทำได้ยากเพราะไม่ได้บรรจุในกล่อง นอกจากนี้อุณหภูมิขณะเก็บรักษามีผลต่อค่าสี มีรายงานการเก็บหอมหัวใหญ่ผงในถุง Aluminium Foil พบว่าการเก็บที่อุณหภูมิ 5°C และ 15°C หอมหัวใหญ่ผงไม่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เมื่อเก็บเป็นเวลา 5 เดือน (Sa' and Sereno, 1999) การเลือกระดับอุณหภูมิที่สูงขึ้นจาก 5°C เป็น 10°C (อุณหภูมิตู้เย็น) เป็นแนวทางที่กระทำได้เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่อบแห้งเป็นเวลา 3 เดือน